

## A PÁRTELLENZÉK ÉS MI, A TÖBBSÉG

A Központi Bizottság január 22-én elfogadta a Munkáspárt 2005. évi akciótervét. Címe önmagáért beszél: **Rajtunk múlik, hogy mi lesz a sorsunk! Rajtunk múlik az is, hogy szembe merünk-e nézni azokkal, akik itt élnek közöttünk, és nem előbbre viszik, hanem hátráltatják pártunkat.**

### Vita alapján döntöttünk, és a döntésünk alapján cselekszünk

Életünket a Munkáspártban kommunista meggyőződésünk és a párt szervezeti szabályzata határozza meg. A Munkáspártba azért léptünk be, mert kommunistának valljuk magunkat és azért vállaltuk a szervezett, fegyelmezett rendet, mert sikeresen harcolni akarunk, sikeresen harcolni.

Nekünk, párttagoknak van önálló véleményünk. A pártban vannak fórumok, ahol vitatkozunk. Vitatkozunk az alapszervezeti taggyűlésen, vitatkozunk az aktívaértekezleteken, KB-üléseken és a kongresszuson. Vitatkozunk az újságunkban, és vannak szervezett pártviták is, a kongresszusok vagy más nagy döntéseink előtt.

A párt fő célja azonban nem a vitakozás. A fő célja a cselekvés, a harc a munkásság, a dolgozók érdekeiért. Ha csak vita lenne, nem lenne cselekvés, és nem lenne harc sem. Cselekedni és harcolni pedig úgy lehet, hogy eldöntjük, mit és hogyan akarunk tenni. Dönteni úgy helyes, ha előtte vitatkozunk a lehetséges utakról, módszerekről, őszintén, demokratikusan. Cselekedni viszont úgy helyes, hogy mindannyian végigmegyünk azon az úton, amelyet a vita alapján kiválasztottunk. Nem kételkedünk percenként, hogy jól döntöttünk-e. Nem változtatjuk meg az útirányt, csak azért, mert egyesek mégis másfelé akarnak menni. Nem hivatkozunk arra, hogy korábban más úton akartunk menni. Vita alapján döntöttünk, és a döntésünk alapján cselekszünk. A Munkáspárt szervezeti szabályzata ezt a gyakorlati elvet rögzíti.

A mi pártunk is elismeri a kisebbségben maradt jogait. Soha senki nem mondta, hogy a többség nem tévedhet. Tévedhet. De azt sem állíthatjuk, hogy csak a kisebbségnek lehet igaza. Ők is tévedhetnek. Ezek elég egyszerű alapigazságok, mégis mit látunk? A kisebbség igyekszik ma ráerőltetni a véleményét a többségre, ők akarják megszabni, hogy merre menjen a párt. Ők akarják a feltételeket diktálni. Erre nagyon sokan azt mondják a pártban: álljon meg a menet! A többség mi vagyunk, és nem fogunk a kisebbség kénye-kedve szerint táncolni.

### Mit szabad és mit nem szabad a Munkáspártban?

Mit szabad a Munkáspártban? Mindent, amit a szervezeti szabályzat lehetővé tesz. Mindent, ami nem sérti a többség, a párt érdekeit. Szabad ön-

lő véleménnyel rendelkezni, szabad azt kifejteni a párt fórumain, szabad vitatkozni. Sőt, szabad a döntéssel nem egyetérteni!

Mit nem szabad a Munkáspártban? Nem szabad a döntést nem végrehajtani! Nem szabad a döntés ellen agitálni. Nem szabad a pártban belül vagy azon kívül szervezkedni. Ezek a pártélet alapszabályai. Lenin óta minden kommunista elfogadja. Aki ezt felrúgja, az nem egyszerűen megsérti a szervezeti szabályzatot, nem egyszerűen nem teljesíti az önként vállalt kötelezettséget, hanem kárt okoz. Kárt okoz a többségnek, kárt okoz a pártnak. A párt ellen cselekszik, mivel sérti a többség érdekeit, amely cselekedni és harcolni akar. A pártnak ilyen esetben meg kell védenie önmagát. Meg kell védenie önmagát azokkal szemben, akik ártnak.

### Mit tesz a pártellenzék?

Mostanság már nem vita folyik a pártban, hanem vitának álcázott ellenzéki tevékenység. Miért beszélünk pártellenzékéről és mit tesz ma a pártellenzék?

● A megyei szervezeteink közül három megye elnöksége hivatalos állásfoglalásaiban és magatartásában a párt Központi Bizottságának irányvonala ellen lépett és lép fel. Ezek a megyék: Baranya, Bács-Kiskun és Somogy megye. Dokumentáltak, határozataikban is a párt Központi Bizottságainak döntései ellen foglaltak állást. Ezt egyetlen párt sem engedi meg. Tessék csak visszaemlékezni, milyen határozottan lépett az MSZP Vas megyében, vagy a Fidesz Baranya megyében. Mi sem engedhetjük meg. Ez nem vélemény szabadság, hanem szervezkedés, frakciózás a párt politikája ellen.

● A Baranya megyei pártelnökség aláíráásokat gyűjt, így akarja elérni rendkívüli tisztújító kongresszus összehívását. Arra hivatkozva, hogy ez a tagság joga. A tagságnak valóban joga van erre. A megyei elnökség által elindított politikai kampány, a hírlevelek küldözgetése, a párt más szervezeteinek győzködése azonban semmi más, mint az aláírásgyűjtés köré szervezett frakciós, pártellenzéki tevékenység.

● A pártellenzék élén teljesen egyértelműen a párt jelenlegi elnökségének két tagja, Vajnai Attila és Fratanolo János áll. Ők a KB és az elnökség tagjai. Nem mondtak le, nem léptek ki, a határozatok, akár tetszik, akár nem, kötelezőek számukra. Ők azonban nem hajtják végre, sőt szervezkednek ellene. Legutóbb február 5-én, Szolnokon szerveztek gyűlést, hogy kieroszakolják Thürmer Gyula és a párt vezetésének leváltását. Eddig még titkolták nézeteiket, most világossá tették: el kell dönteni, hogy kivel indul a párt a választásokon? A mostani vezetéssel vagy velük, a pártellenzékkel?

(Folytatás a 4. oldalon)



## A fővárosi kommunisták felelősségteljes tanácskozása



A múlt hét végén küldöttgyűlést tartott a Munkáspárt legnagyobb, budapesti szervezete a párt országos központjában. A fővárosi kerületi szervezeteket 187 regisztrált küldött képviselte. Jelen volt sok érdeklődő párttag, s a Munkáspárt országos elnökségének budapesti tagjai is.

(4-5. oldal)

„...ver az ér,  
visz az ár  
eszmélhetsz  
nagyot.”



Száz éve  
született

József Csikó

Beszélgetés Lengyel András  
irodalomtörténéssel

(8. oldal)

### CIKKEINKBŐL

- ◆ A gonosz arcai (3. oldal)
- ◆ Budapest tavasza (5. oldal)
- ◆ Európai kutyatartás?
- ◆ Tönkretették a mezőgazdaságot (6. oldal)

### KÜLPOLITIKA

„Nemrég Dick Cheney alelnök, legutóbb a január rendszeresített, 'az Unió helyzetéről' szóló dicshimnuszban Bush fenyegette meg Szíriát és Iránt, mert szerinte támogatják a terrorizmust, és mint tudjuk, az USA háborút visel a terrorizmus ellen.”

„Németországban is polarizálódik a népesség a jövedelmek tekintetében. 1985-ben a lakosság 13,2 százaléka élt a szegénységi küszöb alatt, 2003-ban már 15,3 százalék.”

„Bemutató látogatást tett a Munkáspárt székházában Sonia Díaz Llera asszony, a Kubai Köztársaság új magyarországi nagykövete.”

(2. oldal)

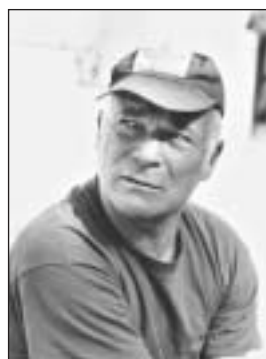
## ISMÉT MOLDOVA!

Előzetesen csak A Szabadságban

Örömmel tudatjuk, hogy ez év márciusában megjelenik *Moldova György* Az utolsó tölteny című önéletrajzi regényének harmadik kötete. A szerző jóvoltából ismét csak A Szabadság hasábjain olvashatnak részleteket a könyvből.

TARTSANAK VELÜNK,  
OLVASSUNK EGYÜTT!

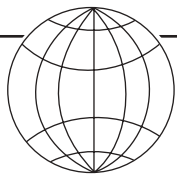
(7. oldal)



## Az útszélre dobott kisebbség

„Cigányfórumon hallottam a megjelölést – ennél talán jobbat soha –, s mindenki felkapta a fejét: '...a romák az útszélre dobott kisebbség!' S bizony, esztendőknél kellett eltelnie, hogy néhány jobbat akaró ember felismerje: a rendszerváltás nagy vesztese a cigányság. Oda a munkahely, oda a lakásépítés, a megélhetés, a gyermekek iskoláztatása...”

(3. oldal)



## EZ TÖRTÉNT a nagyvilágban

**Február 2.** Meneztetta a kormányt, magához ragadta a hatalmat és szükségállapotot hirdetett Gjanendra nepáli uralkodó. Három éven belül már negyedszer távolította el a kormányfőt, és két éve felfüggesztette a parlament működését. Az országban polgárháborús helyzet van, a maoista lázadók ellenőrzik Nepál jelentős részét. Az áprilusra tervezett parlamenti választások megrendezésére nem sok esély maradt.



**Február 3.** Kína és Tajvan között – 56 év szünet után – ismét közvetlen repülőjáratok közlekednek, egyelőre kísérleti jelleggel. Egy hónap alatt 48 charterjárat fog utasokat szállítani. Nagy igény lenne a járatok állandósítására, hiszen Kínában háromszázezer tajvani él illetve dolgozik, és ők eddig csak kerülőúton utazhattak. Kína és Tajvan között a kereskedelmi forgalom is bővült, jelenleg hetvenmilliárd dollár.

**Február 4.** Roma Évtized 2005–2015 című programot indított el Szófiában a leginkább érintett nyolc európai állam (köztük Magyarország) vezetője a Világbank és Soros György pénzügyi támogatásával. Tíz-tizenkétmillió lélekszámával a cigányság a legnagyobb kisebbség Európában, ám egyben a legszegényebb és a leggyorsabban növekvő is. Az új program a romák felzárkóztatását, helyzetük javítását tűzte ki célul.

**Február 5.** Időre-kordot döntött Tony Blair, aki minden eddigi brit munkaspárti miniszterelnök-nél hosszabb ideje (mintegy nyolc éve) áll a kormány élén. Blair 43 évesen lett miniszterelnök 1997-ben. A közvélemény-kutatási adatok szerint a brit Munkaspárt a három hónap múlva esedékes parlamenti választásokon újra megszerezheti a győzelmet.



**Február 6.** Elengedné a világ legszegényebb országainak adósságát a hét vezető ipari nagyhatalom (G7-ek), és erre szólít fel minden hitellező országot. 27 országot éríthet az egyedi elbírálás, aminek feltételül a G7-ek a kedvezményezett országokban a korrupció felszámolását szabta. A program megvalósításának legnagyobb akadálya a finanszírozás lesz. Nyárig tovább mérlegelik a lehetőségeket.

**Február 7.** Izrael szabadon enged kilencszáz palesztin foglyot és kivonul több ciszjordániai városból. A lépéseket az izraeli kabinet bizalomerősítőnek szánja a jövő heti Saron-Abbász csúcstalálkozó előtt, amelyen részt vesz majd a vendéglátó egyiptomi államfő, Hoszni Mubarak és a jordániai király, II. Abdullah is. Remélhetőleg sikerül tűzszüneti megállapodást kötni.

**Február 8.** Kizárta a beteg pápa lemondásának lehetőségét Angelo Sodano bíboros, vatikáni államtitkár, aki szerint az 1978 óta pápa II. János Pál akár IX. Pius pápa 32 évi uralkodását is túlszárnyalhatja. A 84 éves pápát jelenleg influenza tünetekkel kórházban kezelik.



# Neokonzervatívok és a negyedik világháború

Nemrég Dick Cheney alelnök, legutóbb a januárra rendszerezett, „az Unió helyzetéről” szóló diachimnuszban Bush fenyegette meg Szíriát és Iránt, mert szerinte támogatják a terrorizmust, és mint tudjuk, az USA háborút visel a terrorizmus ellen.

A Szíria elleni támadás lehetőségét már az iraki háború kezdete óta emlegetik a vezető amerikai politikusok, és Bush választási győzelme óta szaporodnak a közvélemény megdolgózását célzó harcias nyilatkozatok. Katonailag nem lenne nehéz feladat Szíria elfoglalása, de kérdéses, hogy jelent-e akkora értéket az USA számára, hogy megérje az agresszió által kiváltott politikai vihart.

Gyökeresen más a helyzet Iránnal. A hatalmas földgáz- és olajvagyon már önmagában is vonzó, szükséges kelléke a szuperhatalmi státusz gazdasági megalapozottságának. Súlyosbítja a helyzetet az USA stratégiai szempontjából, hogy Kína és Irán a következő 25 évre 200 milliárd dolláros üzletet kötött, amely iráni olaj- és gázszállításokat tartalmaz, valamint kínai részvételt az olaj- és gázkutatóban, -kitermelésben és vezeték építésében. Bush kormánya ezt a Kína további gyors fejlődését szavatoló szerződést „az USA nemzeti érdekei ellen irányuló” lépésnek tekintti. Cheney, Rumsfeld, Wolfowitz valamint a mögöttük álló neokonzervatív ideológusok és stratégák már évek óta sürgetik, hogy Kína gazdasági fejlődése

ellen intézkedéseket kell fogantatni.

Irán esetében a távlati lehetőségeket is mérlegelő stratégák rámutatnak arra, hogy az orosz–iráni nukleáris együttműködés és a kínai–iráni energiaszövetség olyan ázsiai hatalmi blokkot alakíthat ki, amely a szuperhatalom USA riválisa lehet. Az egyik hangadó neokonzervatív ideológus, Frank Gaffney a *National Review* folyóiratban durván, de világosan fogalmaz: az Egyesült Államok célja a harc „Kína egyre fasisztább (!) váló kereskedelmi és katonai politikája ellen, Vlagyimir Putyin kiteljesedő egyeduralma ellen, az iszlámfaszizmus (!) terjedése és néhány agresszív (!) USA-ellenes latin-amerikai rezsim ellen”. (Feltehetően Kuba, Venezuela, Bolívia, Ecuador és esetleg Brazília is a neokonzervatívok feketelistáján szerepel.)

Jellemző kifejezésbeli módosulás, hogy már nem a „terrorizmus elleni háborúról” beszélnek: Gaffney szerint Bush a második elnöki periódusát arra fogja felhasználni, hogy „legyőzze iszlámfaszista ellenségeinket, és az őket támogató or-

szágokat”. Gaffney részletezi is a feladatokat: „Falludzsa és más rejtekhelyek szétzúzása, ilyen vagy olyan módon rezsimváltás Iránban és Észak-Koreában, valamint elegendő költségvetési keret arra, hogy a fegyveres erők és a titkosszolgálatok megvívhatják a negyedik világháborút”. (A neokon-

**„Kétségtelen, hogy Irán közvetlen veszélyben van. Természetesen az amerikai vezetők ebben az esetben előadják majd a szerb, az afgán és az iraki háborúk előtti színjátékot, amely szerint őszintén törekszenek a békés megoldásra, de hiába.”**

zervatívok a már lezárt hidegháborút nevezik a harmadik világháborúnak, a fenti célok a negyedik részei.)

Kétségtelen tehát, hogy Irán közvetlen veszélyben van. Természetesen az amerikai vezetők ebben az esetben is előadják majd a szerb, az afgán és az iraki háborúk előtti színjátékot, amely szerint őszintén törekszenek a békés megoldásra, de hiába. Irán azonban nem lesz olyan könnyű préda, mint Irak. Elsősorban Irán katonailag sokkal erősebb és megszállásához sokkal több katona kell. Segélycsapat ebben a háborúban is lehet: a felfegyverzett iraki

kurdok szívesen csatasorba állnak az Iránban élő hatmillió elnyomott kurd kisebbség felszabadításáért. A sors kegyetlen fintora, hogy ebben az esetben a kurdok igazságos harca az Egyesült Államok hódítását segíti. A helyzetet azonban bonyolítja, hogy Törökországban legalább 14 millió kurd él, és a törökök már az iraki háború előtt kijelentették: nem tűrik egy önálló kurd állam létrejöttét, ha kell, katonasággal akadályozzák meg. Az USA akkor kijelentette, hogy nem támogatja az önálló kurd állam megalakulását. Az iráni háború esetén a kurdok ragaszkodhatnak az önállóságához.

Másodsorban Irán megtámadása nagyszabású fegyveres ellenállást robbanthat ki Irakban. Jelenleg a többségben lévő sítákrá támaszkodnak a megszállók az iraki szunnitákkal szemben. A síta Irán megtámadása nemcsak *al-Szadr* jelenleg lábhoz tett fegyverrel várakozó egységeit mozgósítaná, hanem az Egyesült Államokkal jelenleg együttműködő iraki kormánytöbbség szellemi vezetőit, *al-Sziszitanin*ak híveit is. Mit érne akkor Bush elnök ünnepi áradozása arról, hogy az USA megteremtette a demokráciát Irakban?

Pesti Lajos

## Az új kubai nagykövet a Munkáspártnál

Bemutató látogatást tett a Munkáspárt székházában *Sonia Díaz Llera* asszony, a Kubai Köztársaság új magyarországi nagykövete, aki a közelmúltban nyújtotta át megbízólevelét. A nagykövet tolmácsolta a Kubai Kommunista Párt üdvözlését és jókívánságait.

– Az ajtóknak mindig nyitva áll Ön előtt – mondotta Thürmer Gyula, a Munkáspárt elnöke. Pártunk a jövőben is fejleszteni kívánja kapcsolatait a kubai kommunistákkal, mindent megteszünk a két ország közötti politikai és gazdasági kapcsolatok fejlesztéséért.

– Tudósítónktól



## GAZDASÁGI HÍREK A NAGYVILÁGBÓL

● Az Egyesült Államok elnöke fogadkozott, hogy második elnökségi periódusa alatt felére csökkenti az ország csillagászati magasságokba emelkedett költségvetési deficitét. Január 25-én a Kongresszusi Költségvetési Hivatal jelentette, hogy erre az évre 368 milliárd dollár deficitet remélnek, ami a külön nyilvántartott 30 milliárd dollár iraki katonai kiadásokkal együtt is valamivel kisebb, mint a tavalyi 412 milliárd. A Fehér Ház azonban ezután bejelentette, hogy az iraki és az afganisztáni költségekre további 80 milliárd dollár van szüksége. Ezzel a költségvetési hiány 427 milliárd dolláros új rekordot állít fel. Ebből nehezen lesz „felére csökkenés”.

● A Kínai Statisztikai Hivatal január végi jelentése szerint a kínai gazdaság teljesítménye 2004-ben 9,5 százalékkal növekedett. Néhány évvel ezelőtt a tőkés érdekeket szolgáló média még az adatok szépítéséről cik-

kezett, mára erről már leszoktak. A tekintélyes *The Economist* szerint őszinte adatok jelentek meg, bár sokan ma úgy vélik, hogy a kínaiak lefelé kerített adatokat közölnek. (A 2003-ban elért növekedést a kínai statisztikusok először 9,1 százalékra jelentették, később helyesbítettek 9,3-re.) Az ipari és infrastrukturális beruházások 23,8 százalékkal nőttek, és az életszínvonalat tükröző fogyasztási javak eladása is nőtt 14,5 százalékkal.

● A japán pénzügyminiszter szenzációs bejelentése: 2004-ben az eddig fölüyesen első Egyesült Államokat túlszárnyalva Kína lett Japán első számú kereskedelmi partnere, 166 milliárdos összforgalommal.

● Az USA egyik bírósága helyt adott egy vádnak, amely szerint a nagy gyorsétemi láncok – amelyek Magyarországon is burjánznak – félrevezető reklámokkal csábítják a gye-

reket és a fiatalokat egészséget károsító, zsíros ételek fogyasztására.

● Németországban is polarizálódik a népesség a jövedelmeket tekintve. 1985-ben a lakosság 13,2 százaléka élt a szegénységi küszöb alatt, 2003-ban már 15,3 százalék. A kiemelkedő jövedelműek aránya ugyanazon idő alatt 16-ról 20 százalékra nőtt. Az nem szerepelt a német közszolgálati tévé hírében, hogy a Német Gazdaságkutató Intézet miért csak 2005. január 27-én tette közzé a 2003-as adatokat.

● Gyilkos verseny folyik a megrendelésekért az európai Airbus és az amerikai Boeing között. A legújabb hírek szerint az amerikai Northwest Airlines nyolc Airbus rendelt, az Air China húszat. Az Icelandair viszont 10 Boeingt, és Japán is az amerikai gyártmány mellett döntött. Politikai nyomásra a két cégóriás tárgyalásokba kez-

dett, nehogy a verseny hevében csökkenti kényszerüljenek az árakat. Ez persze nem zavarja a kapitalizmus szöszlőit abban, hogy továbbra is áradozzanak a szabad piaci verseny árszabályozó szerepéről.

● Az olajból meggazdagodott Dubai emirátus állami befektető szerve egymilliárd dollárt fektetett be a DaimlerChrysler autógyártó konzernbe. A német–amerikai cégben (Mercedes stb.) ez az összeg csak néhány százalékos tulajdonrészt jelent, de nem rendkívüli, hogy a gazdag olajtermelők autógyarak részvényeibe fektetik nyereségüket. Ez a hír azonban alkalmas emlékeztető annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy miért megy olyan lassan a benzinmotor kiváltó hidrogénmotor tömeggyártásának megvalósulása, és egyáltalán a kis fogyasztású járművek kifejlesztése.

P. L.



## A huszonötök Európájából jelentjük...

● Wolfgang Clement német gazdasági és munkaügyi miniszter elismerte, hogy a munkanélküliek száma januárban elérte az ötmilliót, ami az előző ötven év rekordjának tekinthető. A legutóbbi „csúcs” 1998 januárjában volt, 4,82 millió munkanélkülivel. Az aktív korú lakosság között a munkanélküliség december végén 10,8 százalékos volt, 8,7 a nyugati és



Felvonuló brémai munkások

18,5 százalék a keleti tartományokban. A múlt évben a vállalatok folyamatosan csökkentették a munkahelyek számát, és ez a tendencia várhatóan az idén is folytatódik. A Schröder-kormány óvatossága csak 1,6 százalékos gazdasági növekedéssel számolt az idén, ami a munkaerőpiacra nem fog lényeges javulást okozni.

● A Raffarin-kormány a 35 órás munkahét megváltoztatását célzó terve ellen hét francia szakszervezeti szövetség országos megmozdulást rendezett február 5-én. A szervezők tájékoztatása szerint a mintegy 120 tüntetésen 900 000 személy vett részt. A felvonulók a 35 órás munkahét megőrzését, tisztességes fizetést, munkaügyi biztonságot és korszerű munkatörvénykönyvet követeltek. A magánvállalatok dolgozói „A bért emeljétek és ne a munkaidőt!” szövegű transzparensekkel tüntettek. Sok táblán „Nem a liberális Európára!” felirat szerepelt. Bernard Thibault, a baloldali CGT főtitkára azt mondta, hogy „az erődemonstráció meghátrálásra kényszerítheti a kormányt”. Jean-Christophe Duigou szakszervezeti vezető hangsúlyozta, hogy az „egy munkaóra eső termelékenységben a franciák az elsők, de tizenötödikek a kifizetett bérben”. Marie-George Buffet asszony, a Francia Kommunista Párt országos titkára szerint „kevés kormány okozott rövid idő alatt annyi kárt, mint a jelenlegi”. Alain Lipietz, a zöldek egyik vezetője kijelentette, hogy „a 35 órás munkahét bevezetése nagy lépés volt előre, most pedig nagyot akarnak visszalépni”.

A párizsi l'Humanité ismerteti az IFOP közvélemény-kutató intézet adatait: a munkavállalók 77 százaléka a jelenle-

gi munkaidő megőrzését kívánja. A megkérdezettek 57 százaléka az egészségbiztosítás kérdéséről tartja a legfontosabb problémának, és második helyen a nyugdíjrendszer szerepel. A 18–24 éves korosztály 54 százalékánál viszont az elhelyezkedés és a biztonságos munkahely található az első helyen. Az IFOP szerint a franciák kétharmada támogatta a február 5-ei megmozdulás követeléseit.

● Az Euobserver jelentése szerint az Európai Néppárthoz tartozó Szájer József magyar és Vytautas Landsbergis litván képviselők kifogásolták, hogy az EU kettős mércét használ „az önkényuralmi jelképek” kérdésében. A két eurohonatya nemcsak a horogkereszt, hanem a vörös csillag valamint a sarló és kalapács betiltását is követelte. Franco Frattini igazságügyi biztos szövegét az erősítette, hogy „különbséget kell tenni a náci és a szovjet jelképek között”. A két képviselő „javaslata” azért is ízléstelen, mert az európai országok vezetői a napokban emlékeztek meg az auszvitz-i koncentrációs tábor felszabadításának a hatvanadik évfordulójáról, ahonnan a szovjet katonák úzták el a náci gyilkosokat. Az EP szocialista frakciójához közel álló vélemények szerint képviselőket felháborította Szájer és Landsbergis ötlete. Az EU igazságügyi-miniszterei várhatóan február 24-én tárgyalnak a rasszista és fajgyűlölő jelképek betiltására vonatkozó törvénytervezetről.

● A 2002–2003-ban az Egyesült Államok és Nagy-Britannia után Franciaország volt a világ harmadik legnagyobb fegyverszállítója. A franciákat az oroszok és németek követik. Az öt ország jelenleg a haditechnikai



export kilencven százalékát képviseli. Jelentős az izraeli kivétel is, amely elsősorban high-tech elektronikából, pilótanélküli repülőgépekből és taktikai rakétákból áll. A francia szakszervezetek a kilencvenes években mintegy 125-130 000 személyt foglalkoztattak. A növekvő igények miatt az alkalmazottak száma az utóbbi időben közel hatvan százalékkal emelkedett. A múlt hét végén Michele Alliot-Marie asszony, francia védelmi miniszter látogatást tett Tripoliban, ahol korszerű repülőgépek és más fegyverek szállításáról is tárgyalt líbiai kollégájával.

A világ hadiipari termelése 2001-ben elérte a 200 milliárd eurót, de ennek csak a húsz százalékat exportálták, a többi a „belföldi fogyasztóhoz” került.

– Munkatársunktól

## A GONOSZ ARCAI

Amikor a krematóriumok kéményeiből halálos pernye hullott és égett emberi hús szaga ült meg a levegőt, akkor tobzódott a gonosz a földön. És ezt a szörnyűséget ember tette az emberrel. Eltorzult a lélek, eltorzult a világ.

### Soha többé!

Hatvan évvel ezelőtt, 1945. január 27-én szabadította föl a Szovjetunió Vörös Hadserege az auszvitz–birkenau-i koncentrációs tábor.

Az egyszerű vörös katonák döbbenet szemlélték azt a tömény borzalmat, amit a náciok hagytak maguk után. A csontig soványodott foglyokat, a gazdátlan ruha- és cipőhalmokat és a kemencéket, ahol az SS-ek megpróbálták elmenteni a szörnyű bűneik nyomait.

Több mint egymillió embert, főként zsidókat öltek meg ebben a haláltáborban a náciok. Ezeknek egyharmada magyar volt! Az akkori magyar kormányok bűnösségéhez sem férhet kétség, hiszen több mint háromszázezer állampolgárunk dobta oda a náci démonnak.

Csak hogy mentsek a saját bőrüket! És bűnös volt mindenki, aki ha csak egy kis feladattal is, de részt vett ebben a pusztításban. Vagy akárcsak elnézte, vagy szemet hunyt felette.

Azokban az években bebizonyosodott, hogy mekkora gonoszságokra képes egy elembertelenedett, önmagából kifordult rendszer, mely csak magát az erőszakot istenítette. Ahogy a náci ideológusok mondták: „Az erősebb győz, és a gyenge nem érdemes az életre.” Ebből adódott a fajelméletük, ebből a hódítani akarásuk, a pusztító háborújuk, és a világot elborító katasztrófa.

Bár a náciakat legyőzték, Auschwitz kísértete átsuhan az azóta eltelt évtizedeken. Mert manapság, amikor az egykor egymással szembenálló Európa nagy része egyesült, még min-

dig tennünk kell azért, hogy a haláltáborok pokla soha többé ne ismétlődhesen meg az öreg kontinensen.

Aki úgy gondolja, hogy a múlt gonoszságaira talán nincs is ésszerű magyarázat, ezért inkább el kellene felejtetni ezeket, az nagyot téved. A gonoszt az ember teremtette – a saját képére formálva az ördögöt. A gonoszság indítéka mindig is az önzés, a gyávaság és az agresszivitás volt.

### Új alakot ölt

Az emberiség története sohasem volt felhőtlen, különösen az újkori történelme nem. És csak ritkán mondhattuk azt, hogy a jó győzött a rossz felett. Ha csak a közelmúltba tekintünk, a második világháború óta mindig lángol néhány ország a földön. Korea, Vietnam, Közép-Kelet. Napjainkban ehhez csak hozzájött a balkáni válság és lassan két éve folyamatosan az iraki válság. El lehet persze

## Útszélre dobott kisebbség

lis analfabétizmus még az általános iskolát befejezettekénél is...

Ugyanis a jelentkezőktől megkövetelték az általános iskola 6. osztályának sikeres elvégzését. De a szakképzésre való felkészítés kettévált aszerint, hogy az általános 6–7.

nagy bútoráruházak éppen a – külföldi – rongyszőnyegeket árusítják, és fadaragások díszlenek modern lakberendezési környezetben! A búcsúban, vásárokon, köztereken telenül csellengő romák – jobb híján – kaphatók lennének a népművészeti tárgyak készítésének



vagy a 8. osztályát végezték el. Az előbbiekre részére felzárkóztató, míg az utóbbiaknak felkészítő képzést szerveztek. S valamennyi előkészítő szintfelmérés előzte meg. Majd a felújító képzéseket követően tanácsadó szakember tartott pályairányító felzárkóztatót.

Mindenknek megfelelően 25-en az általános iskola 8. osztályát fejezték be, az ismeretfelújító képzésben pedig 116-an vettek részt. Arról már Csizsár Gábor munkaügyi miniszter beszélt A Szabadság munkatársa kérdésére: miért nem teszik szervezetté a cigány népművészeti való foglalkozást, képzést?

A válasz: „Nem eladhatatlan szőnyegek szövésére, dísztárgyak faragására van szükség. Hiszen ezekkel volt telített az áruházak polca. Épp a vállalkozások, a gyárak teremtette munkaerőpiac igénye szerint kell formálni, alakítani a szak-képzést, és a Pest Megyei komplex programnak éppen az az előnye, érdeme, hogy ennek megfelelően végzi a képzést. A szőnyegszövés, fadaragás használata, élménye a múlté.”

Nem valószínű, hogy mindezzel egyetérthetünk. Az látszik, hogy a humánertő a vállalkozások, a multik szükségleteire tervezik, képzik. De megbízható értesülések szerint a

tanulására is. Rájuk aligha gondolt az efféle program!

### A természetes anyagok reneszánsza

Piliscsabán éppen azt tették szövé: a muzsikáláson túl a tisztas ipar megélhetési forrás volt a cigányságnak. Családnevek utalnak rá, mint a Lakatos, az Orsós stb., jelezvén, hogy hajdan fémekkel, textíliákkal tudtak bánni az elődök. Mindenképp szükséges, érdemes lenne ez irányban is jeleskednie a programnak, különösen, hogy napjainkban növekszik a kereslet a természetes anyagok iránt.

Persze, emellett elismerésre méltó a Pest megyei kezdeményezés más megyék számára is – hangoztatták a felszólalók. A romák felemelkedéséhez csupán az efféle út vezet, amikor megtalálják önmagukat és a munkálkodás örömeit, lehetőségét! Éppen ezért terjesztette fel a közigazgatási hivatal a megyei munkaügyi központot az ENSZ Közszolgálati díjára.

A legfőbb felismerés mégis az, hogy a cigányság boldogulása szorosan összefügg az egész társadalom boldogulásával, ami nem feledhető Pest megyében sem.

Mártonfy Mihály

**Cigányfórumon hallottam a megjelölést – ennél talán jobbat soha –, s mindenki felkapta a fejét: „...a romák az útszélre dobott kisebbség!” S bizony, esztendőknél kellett eltelnie, hogy néhány jobbat akaró ember felismerje: a rendszerváltás nagy vesztese a cigányság. Oda a munkahely, oda a lakásépítés, a megélhetés, a gyermekek iskoláztatása...**

Két éve valami elindult Pest megyében: a munkaügyi központ programot hirdetett a halmozottan hátrányos helyzetű (szép kifejezés!), roma munkanélküliek és a velük azonos élethelyzetben levők részvétele. Erről tanúskodtak nemrégiben a megyei önkormányzatnál az előadók, felszólalók, mégpedig az „Összefogás a romák élethelyzetének javításáért” című megbeszélésen. Ugyanis mielőtt rá kellett jönni, hogy az előbbi nem egyszerűen foglalkoztatási ügy – az egész sorsot, helyzetet együttesen kell kezelni a kiemelkedés érdekében. Így jött létre a Roma Felzárkóztatási Program.

### Volt egy szövetkezet

Az iménti cigányfórumot követően hamarost Piliscsabán jártam, ahol Barisékkal idéztük a múltat – jellemzően az Utolsó utcában, amely a cigánysoron található. Több udvarban, így nálunk is félig kész lakatosmunkák, díszkovácsolások vártak további kézre, szerszámra. A beszélgetésben előjött a nosztalgia a szegkovács hagyományokról, hajdanvolt szövetkezetéről. Most kényszervállalkozók a korábban megbecsült szakemberek.

Változik a világ. A szövetkezetet elsöpörte a rendszerváltás, maradt – sokfelé – a teljes munkanélküliség, a kilátástalanság. Ezért is tartott szót a közérdeklődésre a Fehér, Tolna és Szolnok, valamint más megyék „munkaügyiiseinek” tanácskozása a Pest megyei kezdeményezéséről. Miből is áll ez a komplex program? Különösen az újszerűség?

– A hagyományos humán-

# A PÁRTELLENZÉK ÉS MI, A TÖBBSÉG

(Folytatás az 1. oldalról)

● A párt egyes tagjai vezető funkciókat töltenek be a Marx Károly Társaságban, és ott nyilvánosan agítálnak a Munkáspárt politikájá és vezetése ellen. Ez megjelenik a Dialektika című lapjukban is.

● A pártellenzék idegháborút folytat a Központi Bizottság, a párt elnöksége, a párt megyei elnökei ellen. Vajnai Attila, Fratanolo János arra hivatkozva, hogy KB-tagként erre joga van, egyre-másra olyan javaslatokat terjesztenek be, amelyekkel provokálják a Központi Bizottságot. Januárban Vajnai arra tett javaslatot, hogy tartsunk pártszavazást arról, hogy belépünk-e az Európai Baloldali Pártba, ahol már tagok vagyunk. Tegyük mindezt a választási felkészülés közepette. A KB-ban a többség tavaly szeptemberre óta három alkalommal szavazta le a javaslatokat.

● A pártellenzék felhasználja a polgári sajtót. A Baranya megyei elnökség nem egyszerűen a megyei elnököknek küldi meg éppen esedékes híradását, hanem a megyei sajtót, a polgári sajtót is megpróbálja meggyőzni. Vajnai Attila Szolnokon a sajtónak kijelenti, hogy az ellenzéki gyűlésen részt vett a Nógrád megyei és Borsod megyei teljes elnökség, mikor láthatta, hogy sem Urbán Sándor, sem Kozma Imréné nincs ott. Az interneten egykori munkáspárti tagok segédletével folyik a mocskolódás.

## Mit tehetünk mi, a többség?

Mit tehetünk mi, a többség? Leszünk, hogy mivel méltóztatik az ellenzéknek megint előállni? Úljunk ölbe tett kézzel, és várjuk meg, amíg a pártellenzék a fejünk fölül elhordja a pártot? Ne vegyük észre, hogy 1989-ben ugyanezt csinálták a reformkörök? Nem, ez nem a mi utunk, cselekednünk kell!

● Mindenekelőtt tudnunk kell, hogy az igazság a mi oldalunkon van. Amit a többség tesz, amit mi teszünk, az felel meg a párt politikai irányvonalá-

nak, az van összhangban a szervezeti szabállyal. A Központi Bizottság és az elnökség ülésein újra és újra megvizsgáljuk: nem tévedünk-e? A válaszuk egyértelmű: nem tévedünk.

● Védjük és újabb határozatainkban megerősítjük a párt világos, marxista, kommunista irányvonalát. A KB ennek szellemében döntött a választási indulásról, a választási felkészülésről, a 2005. évi feladatairól, a pártépítésről. Ez világos beszéd, erőt ad a helyi szervezeteinknek. Aki kommunista, követi, aki nem követi, azzal nincs közös utunk.

● Magyarazzuk meg azoknak is, akik még nem értik, hogy miről is van szó. Lefekszenk-e a szocialistáknak vagy nem? A pártellenzék célja, hogy ne legyen szervezett kommunista erő a következő választásokon, ne legyen kommunista párt a következő választásokon, amely képes a tőkés pártoktól, beleértve a Magyar Szocialista Pártot is szavazatokat elvenni. Ez a cél! A Fidesz nem kérdés, a Fidesznek mi akkor sem tudnánk lefeküdni, ha akarnánk, hiszen nincs olyan munkáspárti szavazó, aki a Fideszre szavazna. De sajnos sok olyan munkáspárti szavazó van, aki az MSZP-re szavazna. A pártellenzék az ő érzéseiket használja ki, azokkal él vissza.

## Tegyük azt, amit tennünk kell!

A párt fórumain a párt többségi döntéssel elfogadott politikáját érvényesítjük. A pártellenzék anyagai ezért nem jelenhetnek meg a párt hivatalos fórumain, sem A Szabadságban, sem a hivatalos internetes honlapon. A párttagság pénzén nem engedünk pártellenes propagandát.

● Amíg lehetett, kerestük a kompromisszumos megoldást. Ennek jegyében javasolta az elnökség és a megyei elnökök többsége tavaly év végén a Baranya megyei elnökségnek: vonjátok vissza az aláírásgyűjtést, Fratanolo vegyen részt az elnökség munkájában. A Baranya megyei elnökség

viSSZAUTASÍTOTTA ezt. Ők azok, akik véget vetnek minden megegyezési lehetőségnek. Nekünk pedig már nincs hova hátrálni!

● Nézzünk szembe azokkal, akik nem hajlítják végre a párt döntéseit. Kérdezzük meg mindenkit, hogy akar-e tovább jönni velünk, és felegyelmesebben dolgozni. Aki nem akar, ne jöjjön! A budapesti aktíváertekezlet ezért választott új vezetőséget a főváros élére, amelybe most azok kerültek, akik a párt politikájával és vezetésével egyetértenek. Hagyjuk már abba azt a mesét, hogy mindenkire szükség van. Nincs mindenkire szükség! Kommunistákra van szükség, és harcosokra van szükség!

● A Központi Bizottságnak meg kell védenie a pártot. Ehhez számos politikai és jogi eszközzel rendelkezik. Eddig ezekből csak a politikai eszközökkel élt. Szeptember óta a KB többsége folyamatosan visszautasította a pártellenzék fellépését. A Központi Bizottság rendelkezik jogi eszközökkel is. A KB feloszthatja azokat a szervezeteket, amelyek a párt politikájával ellentétes tevékenységet fejtenek ki. A kongresszus, de a KB is, amely két kongresszus között ellátja a párt vezetését, kizárhatja a párt soraiból azokat, akik a párt ellen lépnek fel. Eddig a KB nem tette meg ezeket a lépéseket, de ha a pártellenzék magatartása rákényszeríti, élnie kell vele. A párt érdeke mindennél előbbre való.

A párt kommunista többsége erős. Ma még képes gátat vetni az ellenzéki tevékenység tovább-burjánzásának. És nem csupán abban, hogy elszigeteljük őket, hanem abban is, hogy hitet és erőt adjunk a többség tagjainak, hitet adjunk párttagjainknak, alapszervezeti titkárainknak, akik értetlenkedve néznek arra a vitára, amely a pártban folyik. Tudják, hogy hol az ő helyük, tudják, hogy hogyan kell nekik szavazni, de tőlünk várják azt, hogy megmutassuk az utat, hogy hogyan lehet cselekedni, és hogyan lehet az ellenzékieskedést és a párt ellen fellépőket leküzdeni. A párt jövője a mi kezünkben van.

## Milyen tanácskozás volt a hét végén Szolnokon?

A korábbi napokban már hírtelt, hogy február 5-én egyesek úgynevezett „pártmegmentő tanácskozást” szerveznek Szolnokon. Bencsik Mihályt, a Munkáspárt Szolnok megyei elnökét kérdeztük.

– Elmondaná röviden, mi is történt valójában?

– Tény, hogy mintegy 70 fő részvételével zajlott egy tanácskozás a városban. A rendezvényt a megyei elnökségünk nem szervezte és nem is támogatta, annak előkészítése (a városi szervezet nevében!) néhány párttag egyéni akciója volt. Ezt kinyilvánítottam a fórumon, és elmondtam a sajtónak is.

A résztvevők mintegy fele helyi párttag volt, többen olyanok, akik kezdettől fogva elutasítják a szervezők szándékait, a többiek pedig más megyék párttagjai.

– Mit akart, mire jutott a tanácskozás?

– Vajnai Attila, Wirth Ádám és Morva Tamás tartottak előadást. A résztvevők nevében végül Vajnai Attila és Fratanolo János tájékoztatták a sajtót, s lényegében a rendkívüli tisztújító kongresszus összehívására vonatkozó követeléseiket fogalmazták meg ismét.

– Igaz-e, amit Vajnai Attila mondott a sajtónak, hogy hét megye „teljes pártvezetése” képviseltette magát az értekezleten?

– Nem, nem igaz. A Baranya, Bács, Somogy és Heves megyei szervezetek elnökei tényleg ott voltak, Borsod és Nógrád nem, magunkat illetően pedig már szoltam az igazságról.

\* \* \*

Az alábbiakban részletet közlünk Vajnai Attila MTI-nek adott nyilatkozatából, illetve közöljük a Nógrád megyei elnökség nyilatkozatát, amelyet a hét végén adtak a hírügynökségnek.

Szolnok, 2005. február 5., szombat (MTI): A Munkáspárt szolnoki aktíváertekezletén megjelent megyei szervezetek vezetői és képviselői kezdeményezik, hogy tavasszal tisztújítással egybekötött kongresszust hívjának össze – jelentette be Vajnai Attila, a párt országos alelnöke a Tisza-parti városban szombaton megrendezett tanácskozás után.

– Végleg el kell döntenie, hogy a párt milyen vezetéssel indul neki a 2006-os parlamenti választásoknak – közölte Vajnai Attila a sajtótájékoztatón.

Vajnai Attila újságírói kérdésre elmondta: a szolnoki értekezleten Baranya, Bács-Kiskun, Borsod, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád és Somogy megye teljes pártvezetése képviseltette magát, és „ezek a szervezetek a Munkáspárt tagjainak többségét tömörítik”.

## A Munkáspárt Nógrád megyei elnökségének nyilatkozata

A Munkáspárt Nógrád megyei elnöksége elhatárolja magát a Vajnai Attila által szervezett február 5-ei szolnoki gyűléstől. A Nógrád megyei elnökség semmilyen formában nem vett részt a szolnoki rendezvényen. Nógrád megye párttagságának túlnyomó többsége nevében kijelentjük, hogy a Munkáspárt Nógrád megyei szervezete a Munkáspárt többségi irányvonala és Thürmer Gyula elnök mellett áll. Vajnai Attila és a társai politikailag kívül helyezték magukat a párt vezető szervein, sőt magát a párton is. Nem tekintjük őket a Munkáspárt tagjainak.

– Tudósítónktól

# A FŐVÁROSI KOMMUNISTA FELELŐSSÉGTELJES TANÁCSKOZÁS

Az elmúlt hét végén küldöttgyűlést tartott a Munkáspárt legnagyobb, budapesti szervezete a párt országos központjában. A fővárosi kerületi szervezeteket 187 regisztrált küldött képviselte. Jelen volt sok érdeklődő párttag, s a Munkáspárt országos elnökségének budapesti tagjai is.

A gyűlés kezdetén Gilicéné Komjáti Andrea mondta el József Attila több versét.

A tanácskozás munkáját nagy figyelem övezte, hiszen a pártban kibontakozott vita, a választási felkészülés elindulása után ez volt az első ilyen széles fórum a fővárosban. A párt helyzetéről, fő feladatainkról Thürmer Gyula mondott vitaindítót, Kollát Pál pedig a fővárosi szervezetekre váró közvetlen teendőkről szólt. A minden téren demokratikus és felelősségteljes vitában – ami a délutáni órákig tartott – 21-en szólaltak fel. Tény, hogy az az egy-két felszólaló, aki a párt belső ellenzékétől ismert kérdéseket vetett föl, hangos nemtetszést váltott ki. A küldöttgyűlés a

vita végén politikai 169-en igennel szavaztak tartózkodtak. A külön állásfoglalásban tevékenykedő A küldöttgyűlés fontosítsa s új tagokkal növelje elnökségét. Kollát Pál maradt Kajli Béla mellett dr. Dégi István. Leró maradt Gerő kérdésben nem értettségével. A küldöttgyűlés választott a fővárosi kerületi (XIX. kerület) személyes tevékenységét, aki tagjává is választotta bizottságot is választotta



## ÁLLÁSFOGLALÁS

1. A Marx Károly Társaság lapjában, a Dialektikában, a Marx Károly Társaság ülésein számos alkalommal vitatkozunk a Munkáspárt politikájáról, a Munkáspárt testületéről, a Munkáspárt vezetőiről. Az utóbbi időben több alkalommal jelentek meg a Munkáspártra és vezetőire nézve sértő, tartalmukban valótlan cikkek. Ezeket az írásokat úgy tekintjük, mint a párt belügyeibe való durva beavatkozást, mely sérti a szervezeti szabályzat normáit.

2. Felhívjuk a Marx Károly Társaságban tevékenykedő párttagjainkat, utasítsák el az ilyen vitát, lépjenek fel az ilyen tartalmú írások megjelentetése ellen. Amennyiben a lap tartalmában nincs azonnali változás, anyagiakkal ne támogassák a megjelenését.

3. Felkérjük az érintett kerületek pártszervezeteit, elnökeiket, elnökségüket, alapszervezeteit, hogy a II., III., VI., XVIII. kerületben tagjaikkal személyes beszélgetésen tisztázzák: munkáspárti tagként vagy Marx Károly Társaság-beli tisztviselőként kívánják-e politikai tevékenységüket folytatni.

4. A fenti kerületekben párttagként nyilvántartott Rozsnyai Ervin a társaság elnöke, Ferencz Lajos ügyvezető titkár, Kardos Péter, Farkas Péter, Harangozó Ferenc, Morva Tamás elnökségi tagok tollából, előadásában konkrétan is tetten érhető ilyen pártunknak ártó, szervezeti szabályzatot sértő tevékenység.

5. Kérjük a Marx Károly Társaság vezetőit, eredeti céljukkal, a marxizmus tudományos feldolgozásával foglalkozzanak, azzal segítsék a Munkáspárt – mint a magyarországi egyetlen marxista párt – politikai törekvéseinek a megvalósulását.

Ez az állásfoglalás jusson el a Marx Károly Társasághoz, jelenjen meg A Szabadság újságban.

H

1. A Munkáspárt budapesti tagsága egyetért a Munkáspárt politikájával.

2. Támogatja a Központi Bizottság döntését, hogy a Munkáspárt a 2006. évi parlamenti választásokon önálló pártként, egyedül induljon.

3. A párt budapesti küldöttgyűlése elutasít mindenfajta politikai együttműködést az MSZP-vel.

4. A Munkáspárt budapesti tagsága a jövőben is felelősségteljes, szervezett marxista kommunista pártban kíván részt venni. A párt demokratikus választások után, többségi döntéssel határozatait mindenki számára kötelezőek.

5. A párt budapesti tagsága vállalja, hogy jelöltet állít a 32 választókerületben, szervezi az ajánlások gyűjtését hatékony rendszerrel.



## A Budapesti elnökség

elnök: Kollát Pál  
alelnök: Kajli Béla  
tagjai: Arató István, Dr. Dégi István, Farkas Péter, Fléger Tamás, Kozák András



Arató István, Kozák András, Farkas Péter



Elindult a Munkáspárt pénzügygyűjtési akciója

# NISTÁK CSKOZÁSA

határozatot fogadott el, amelyre aztak, 6 ellenszavazat volt és 12-en támogatták, hasonló szavazással hozott a Marx Károly Társaság-budapesti párttagok ügyében is. Fontos döntése volt, hogy megerősítse ki a párt budapesti elnökön kívül a testület tagja (öt alelnökké is választották) és a testület tagjait Kocsis Sándor, Erzsébet is, aki szintén többet egyet a párt többségi politikájában gyakorló kerületi elnököket a testületbe Arató István (VIII. kerület), Kocsis Sándor (X. kerület) és Farkas Károly (XII. kerület) és Farkas Károly (XII. kerület) lett a testület tagja lett Kocsis Sándorral a Központi Bizottság tagja. A küldöttgyűlés új pénzügyi bizottságot is választott.

## határozat

6. A küldöttgyűlés támogatja a Munkáspárt pénzügyi akcióját. Vállalja, hogy párttagonként 2005-ben és 2006-ban évi 2000 forinttal, azaz évenként 3,7 millió forinttal segíti a választási harcot.

7. A budapesti párttagság kiemelt fővárosi rendezvénynek tekinti a Tanácsköztársaság ünnepét, a felszabadulás 60. évfordulóját és a május elseji felvonulást és majálisait. Minden erejét mozgósítja e rendezvényekre.

8. A budapesti küldöttgyűlés támogatja, hogy a fővárosi pártmunka irányítása a párt budapesti elnökségének a feladata és felelőssége. A fenti célok elérése érdekében új tagokkal egészíti ki a párt budapesti elnökségét.

Budapest, 2005. február 5.



### Elnökség megválasztott tagjai:

**Pénzügyi Bizottság:**  
elnök: Kozma Józsefné  
tagjai: Bagó Gyuláné, Hardi Jánosné, Kardos József, Ivanics Gábor



Fort András, Kollát Pál, Kajli Béla, Farkas Károly, Fléger Tamás

Hatvan évvel ezelőtt, 1945. február 13-án a Vörös Hadsereg csapatai felszámolták az ellenállás utolsó maradványait, megszállva a fővárost a német megszállók és nyilas csatlósai uralmától. A katonák „második Sztálingrádnak” nevezték az 1944. október 29-én kezdődött, 108 napig tartó csatát, mivel a Budapestért folytatott harc sokban hasonlított a két évvel korábban a Volga-partján lezajlott küzdelemhez.

## Budapest tavasza

A Vörös Hadsereg előőrsi december 24-én váratlanul behatoltak Budára, és nagy meglepetést okoztak a fogaskerekű vasút Széchenyi hegyi végállomásán várakozó utasoknak. December 25-én megszűnt a tömegközlekedés, és másnapra teljesen bezárult az ostromgyűrű.

A fővárosban állomásozó fegyveres erők létszáma 79 000 volt, köztük 38 000 magyar és 41 000, részben az SS-hez tartozó német katonák. Parancsnokuk, Karl Pfeffer-Wildenbruch SS tábornok a Várhegy alatt lévő bunkerét az ostrom alatt egyszerűen nem hagyta el. A magyar alakulatok korlátozott hatáskörű irányítója, az október 15-ei kiugrási kísérlet meghiúsításában fontos szerepet játszó Hindy Iván altábornagy volt, akit Szálasi Ferenc február elején vezérezzéssé nevezett ki. A Wermacht ki akarta irtani a pesti hídfőt, de Hitler ragaszkodott a város háztól házig történő „védelméhez”. A legnagyobb gondot a csapatok ellátása okozta. A készletek többsége

gét Buda külső kerületeiben raktározták, amelyek december utolsó napjaiban már szovjet kézre kerültek.

Malinovszkij marsall, a 2. Ukrán Front és Tolbuhin marsall, a 3. Ukrán Front parancsnoka parlamenterek útján december 29-én megadásra szólították fel a körülzárt egységeket. A pesti oldalon Steinmetz Miklós százados, a Budaörsi úton pedig Osztjapenko százados vitte a szokatlanul kedvező ultimátumot, amely a magyaroknak azonnali elengedést, a németeknek pedig a háború befejezése utáni hazatérést ígért. Steinmetz gépkocsiját a német vonalak előtt gépágyú lötte szét, és a parlament azonnal meghalt. A másik hadikövet eljutott a 8. SS lovashadosztály parancsnokságára, de Pfeffer-Wildenbruch felbontatlanul visszaküldte a levelet. Osztjapenkót a német vonalak elhagyása után hátra lökték.

Január 18-án a pesti oldal felszabadítása befejeződött, de a németek előzőleg felrobantották a még megmaradt

**Az első pesti napilap első száma. Megjelent 1945. január 19-én**

Lánchidat és Erzsébet hidat. Otto Gille SS tábornok páncélosai január folyamán három alkalommal kísérelték meg az ostromgyűrű feltörését, de a szovjet csapatok szívós ellenállása ezt megakadályozta. Elkeseredett harcok folytak Budán, de a védők sorsa a felmentési kísérletek kudarca után megpecsételődött. A front hossza december 24-én még 87, január 15-én, 21-én és február 11-én már csak öt kilométer hosszú volt.

Hitler parancsa ellenére Pfeffer-Wildenbruch február 11-én a kitérés mellett döntött, ami a második világháború egyik legreménytelenebb vállalkozása volt. A szovjet zárótűzében a magyar és német kato-



nák, a polgári személyek száza, a Széna téren, a mai Moszkva téren és a Szilágyi Erzsébet fasorban már a kitérés kezdetén elpusztultak. Pfeffer-Wildenbruch, Hindy és törzseik az Ördög-árok csatornarendszerében próbáltak menekülni. A mintegy 30 000 kitérő közül 18 000-en meghaltak a harcokban.

Pfeffer-Wildenbruch és vezérkari főnöke, Lindau ezredes február 12-én megadták magukat, és szovjet hadifogságba kerültek. Szabadulásuk után Nyugat-Németországban telepedtek le.

A nyilas államcsínyben való részvétele miatt Hindy Ivánt a

## A gonosz arcai

(Folytatás a 3. oldalról)

Hanem az emberek lelkében kell győzni, azt kell megnyerni. És mivel az erőszak erőszakot szül, Irak utcáin elszabadult a pokol. És a mai napig is tart, hiszen a múlt vasárnapi választások alatt közel negyvenen haltak meg az öngyilkos merényletekben.

Hát érdemes-e az agresszivitás szellemét kiengedni a palackból? Sánta Ferenc a következőket írta az Ötödik pecsét című művében: „Nincs az az érdek, amely megérne egy háborút. Akármilyen érdeknek is legyen az feltüntetve.”

### Könnyű prédák

Ám ne gondolja senki sem, hogy a legújabbkori gonosz megjelenésétől Magyarország mentes maradt. Manapság sajnos sok honfitársunk hiszi azt, (mert elhitették velük), hogy de jó, hogy kicsik vagyunk, de jó, hogy a védett Kárpát-medencében élünk, így minden katasztrófa elkerül minket. Akár természeti csapásról, akár társadalmi földindulásról lenne szó.

Ez persze nem igaz. Ma Magyarország társadalmilag labilis a hatalmas különbségek miatt.

Élő példa erre a különféle rasszista gondolkodásmódok újbóli megjelenése. Amelyeket rendkívül jól álcáznak, de a rasszizmus akkor is rasszizmus marad. És viszonylag könnyen kialakulhat belőle a náci gondolkodásmód. Mert ha valaki antiszemita, vagy megveti a kisebbségeket, vagy gyűlöli az idegeneket, az csak a legtrikább esetben hozza magával ezeket a gondolatokat hazulról, a gyermekkorából. Erre az egyik leg-

szemléletesebb példa az, amelyet döbbenet hallottam a Nyugati pályaudvaron egy jól öltözött, magas, erős férfi szájából: „Le kellene géppuskázni ezeket a csöveseket, hogy végre békén hagyják az embereket!”

Az újfajta „nyomorrasszizmus” legégetőbb megnyilvánulása ez, és én nem hiszek abban, hogy amelyik kutya ugat, az nem harap. Aki így kezd, az mindenféleképpen folytatja a következő szinten is, és rövid idő alatt eljuthat a náciizmushoz, az emberek születésük és nemzetiségük szerinti hátrányos és agresszív megkülönböztetéséhez.

A nagy társadalmi különbségek hatalmas veszélyt hordoznak magukban. A gazdag megveti a szegényt, a szegény gyűlöli a gazdagot, és néhányan közülük sem mentesek az antiszemita nézetektől. Könnyű prédái lehetnek ők is az ordas eszméknek, mint ahogy azok az érzéketlen gazdagok, akik azt mondják, hogy a legszörnyebben legéppuskáznak a csöveseket.

Ha visszatekintünk a történelemben, nem szabad figyelmen kívül hagynunk azokat a megelőző körülményeket, amelyek Hitler hatalomra jutását eredményezték Németországban. Az imperialista béke utáni nyomor, a munkanélküliség és a többi negatív tényező.

A történelem nagy tanítómester. Ne kövessük el újra és újra ugyanazokat a hibákat! Észre kellene már venni, hogy a vadkapitalista, embertelenül kizsákmányoló gazdasági be rendezkedés, mely óriási társadalmi különbségekhez vezet – egyenes út le a lejtőn, az összeomlás felé...

Fort András

## Az a szép, fényes nap

Nem tagadom, loptam a címet (egy sikeres magyar színműtől), de aligha lehet másként kifejezni február 13-át a vérbeli budaiai számára, akik hunyorogva jöttek elő a pincékből a csendre. Hat-hetes szakadatlan fegyverdörgés után. Budapest felszabadult! Mégpedig hatvan éve, 1945-ben.

Nekem még megadtott – s remélhetőleg, még sokaknak –, hogy láttam a várkert kapuján a vörös és a magyar nemzeti színű zászlót együtt lengeni a téli napfényben! A Budai Önkéntes Ezred harcosait köszöntötte a Szovjetunió állami zászlaja mellett az ostrom vége.

Nagy élmény ez mindazoknak, akiknek megadtott, hogy túléljék a háborút. Az emlékezés viszont a mánk szól, a küzdelemnek, erőt meríteni a vészterhes múltból. Tiszteleg és hála az áldozatoknak, akik vértüket adták a szabadságért.

\*

„Aznap elmaradt két utolsó óránk, s valamelyikünk kitalálta, menjünk fel a Várba. Sok a romház, beszakadt pince, elhagyott lakás csábított, s hogy a németek, nyilasok temérdek rablott holmit gyűjtötték össze, ami megindította a fantáziánkat. Keressünk kincset, aranyat – adta ki a jelszót valamelyikünk.

Fürge, fiatal lábunk gyorsan szelte át a Városmajor cserjés, bokros vidékét, hamarosan a Széll Kálmán (most Moszkva) téren nyargalásztunk és fel az Ostrom utcán.

Az Országos Levéltár és az Állami Nyomda között az utcán nagy halom törmelék várt elszállításra. És valami megcsillant a fényben. Itt a kincs! – kiáltottam fel. De hamarost kiábrándított Bosnyák Feri: – Ez csak ólom, édesapám. Ólom sorok a linósz-

dőből. Könyv lehetett, legfeljebb folyóirat, amihez készült. Egészen széles a szedés. Lehet vagy húsz ciceró széles.

– Mi az a ciceró?  
– Mértékegység, azt használják a nyomdászok. A nővérem mondta, ő a Franklinban tanult...

Mindenesetre néhány ólomcsíkot zsebrevágtam. Majd ott-hon kislábizálom, mit is írtak általa. Aztán valami más is eszembe jutott. Hazáig tűnődtem a dolgon. Nemrég emlékeztem.

Néhány hónapja még tomboltak a harcok. Tél volt, kemény méteres hó a városban, ahol nem takarította senki. Csak néha söpörte végig golyózápor a fehér takarót. A Hívósvölgyben, ahol laktunk, karácsony éjjelén keresztülzáródott a front. De valóságilag száguldott. Nem volt semmi ellenállás, így harcok sem voltak.

Később, amikor másfél hónapig tartott a küzdelem Budapestért, a Vörös Hadsereg hadtáptérrülete lettünk. Házunkba is katonákat szállásoltak el. Egy különleges alakulatot. Mindegyiküket rangon szólították: főhadnagy elvtárs, kapitány elvtárs, őrnagy elvtárs. De valamennyien legénységi ruhát, pufajkát viseltek, válllapok nélkül. És mindig éjszaka mentek bevetésre. Reggel holtfáradtan érkeztek.

Egy „igazi” tiszt volt közöttük, egy százados. Az Izvesztija című lap tudósítója. Újságíró. Éjszaka géppisztolyt fogott és jéget fűzetet dugott a térképtáskájába. Beszéltem már valamelyest magyarul is. Reggelente, amikor a többiek pihenni tértek, az éjszakai harcokról írt riportot. Majd előhívta korábbi fényképeit. S nagy borítékban küldte repülővel Moszkvába az anyagot, vagy ki tudja, hol volt a nyomdájuk. De tény, hogy néhány nap múlva

Népbíróság 1946-ban halálra ítélte.

Fontos esemény volt, hogy 1945. január végén megalakultak az első önkéntes magyar századok, amelyek a szovjetek oldalán harcoltak a Déli-pályaudvarnál, a Gellérthegyen, a Vár környékén és másutt. Várihásy Oszkár alezredes parancsnoksága alatt mintegy 2500 önkéntes vett részt Budapest ostromában. Halottaik száma hatszáz volt. Teljesítményük elismerésül a szovjetek megengedték, hogy a Várban a magyar zászlót is kitűzzék.

Az ostrom 51 napja alatt a két ukrán front állományából 80 000-en haltak meg. A harcokban január közepéig részt vevő, VII. román hadtestnek pedig közel 11 000 katonája esett el.

Budapest védelmével a hitlerista vezetés Bécs és Dél-Németország elfoglalását késtellette, de a további harcokhoz nélkülözhetetlen egységeik megsemmisültek vagy fogságba estek. A lakosság vesztesége 20-25 000 főre tehető. A zsidó szeretetthonokban, a párházakban és a Duna-parton a nyilasok által meggyilkolt személyek száma mintegy 2500 volt. Budapest 40 000 épületből 19 000 súlyosan, 10 000 pedig teljesen megsemmisült.

Pesten és később Budán gyorsan megindult az élet. Újjászerveződtek a demokratikus erők, elsőként a Magyar Kommunista Párt. Az ország teljes felszabadulásához már csak ötven nap hiányzott.

Bence Dániel

megjött az újság és a cikkét láthattuk benne, a fényképekkel egyetemben.

Talán Szásának hívták. Ki emlékszik már a nevre? Amikor megkérdeztem, a többi katonának miért nincs válllapja, rangjelzéssel, elmagyarázta:

– Sztálin parancsa: senki sem eshet fogságba. Ha körülzárnak, lödd agyon magad. Nincs feltartott kéz. S ha mégis, akkor, ha a mieink beérnek, vérel kell lemosnod a gyalázatot! Ezek a tiszték fogságból szabadultak. Most éjszakánként harcban mosás tisztára a becsületüket. Ha elfoglaltuk a várost, akkor visszakapják a rangjukat. Már aki megmarad közülük. A legveszélyesebb helyen kerülnek bevetésre – tette hozzá magyarázatoképp.

– Nagyon hősiesszen küzdenek, nézd, itt írok rólok.

S valóban, többük fényképét felismertem, akik a házukban laktak.

Talán azóta dédelgettem magamban a gondolatot, hogy újságíró legyek. Érdekes élet, érdekes munka. A hétköznapi krónikása. Milyen jól hangzik például: „a Népszavatól jöttem, az újság munkatársa vagyok...”

És írni, írni, az maga a gyönyörűség. Nem a tanárnak, nem a fűzetbe, nem is az önképzőkörbe, hanem másoknak, az olvasóknak.

De hát egy villamoskalauz fia álmodhatott erről?

Száza biztatott, hogy most olyan világ következik, amelyben egy polgárok minden sikerülhet!

Valahogy így történetet, hogy – Ady mondása szerint – megkísértett az acélhegyű ördög. (Részlet egy készülő könyvből, amely maga az emlékezés.)

Mártonfy Mihály

## Gondolatok – kongresszus előtt

A Munkáspárt nem utasítja el a párttagok egyéni gondolkodásának szabadságát, hiszen ez a jövő fejlődésének, a haladásnak az alapja, a közös bölcsesség biztosítója. A párttagok viszont tudomásul kell venni, hogy egyénileg bárholny vélekedhet, de minden esetleges igazsága ellenére – amíg tagja a pártnak – a magatartását és cselekedeteit mindenben köteles a párt közös állásfoglalásának, a vele együtt kialakított, de végül többségi véleményen alapuló párthatározatoknak teljesen alárendelni, tevékenységét azoknak megfelelően végezni. Csak így várható a pártpolitika nyilvánvalósága, egysége, eredményessége.

Emberileg sem tudok egyetérteni azal, hogy mind az elmúlt években, mind pedig napjainkban olyan elvtársaink, akik részben másoknál szélesebb látókörűk, részben nagyműltű mozgalmi tapasztalataik következtében a párt jelenlegi felfogásával vagy gyakorlatával nem egyező belátásra, megfontolásra jutottak, elveszni érzik elvtársi érzésüket a párt és annak többi tagja iránt, kiábrándultak és fásultak.

Egyesek még elítélhető módon „megsértődnek”, és szubjektív érzelmeiket emlegetve kilépnek a pártból vagy éppen a kilépett helyett még az alap-szervi gyűléseken részvételtől is tartózkodva teljesen inaktív taggá válnak. De előfordul, hogy egy másik baloldali politikai szervezet tagjaiként kezdenek tevékenykedni.

Az ilyen folyamatok következtében a pártmozgalom veszít az energiájából, gyengül, szegé-

nyedik: magas elméleti ismeretekkel, gazdag gyakorlati tapasztalatokkal és nagy munkarutinnal rendelkező emberek veszít el, akikben a jövő fejlődése és a megújulás lehetősége is rejlik. Emellett ez a folyamat a baloldal és a munkásmozgalom megosztását, munkájának eredménytelenébbé válását okozza.

Másrészt, aki valamikor az elnyomottak érdekeinek a szolgálatára meggyőződéssel szánta rá magát, az elvekből fakadó tevékenységét nem adhatja fel szubjektív – sokszor csak vélt – sérelmek hatására anélkül, hogy saját személyiségét, jellemét, társadalmi, emberi minőségét ne kelljen esetleg kedvezőtlen irányban átértékelnie. Mert a nézeteltérések, sérelmek tisztázásának, a konfliktusok megoldásának nem a szakítás, elvi indíttatású tevékenységnek a feladása a pszichológiai helyes módja, hanem az ismételt megbeszélés (ami lehetséges, hogy csak sok év múlva hoz igazolást és eredményt); a változatlanul töretlen munkavégzéssel az elkötelezettség igazolása; a helytelen nézetek és gyakorlat megváltoztatására meggyőződéssel és legális eszközökkel törekvő igyekezet; a közösséghez alkalmazkodásra törekvés a jövő eredmények érdekében, lemondva az egyéni érvényesülésről. Ez utóbbira példát is mutat a történelem azoknak a kommunista mártíroknak a személyében, akiknek ez az életükbe is került. – Sorsukat kerüljük el, de ők legyenek példaképeink, ideáljaink.

**Dr. Horváth Endre**  
Nyíregyháza

## Európai kutyatartás?

Január 26-án Gyálon egy láncra kötött rotweiler kutya megharapta a család két éves gyermekét. A kicsi felügyelet nélkül kiment a házból, odatotyogott az állathoz és játszani akart vele. A kutya ezt nem vette jó néven és nekitámadt, tépni kezdte a ruháját. Egy járókelő az utcáról észrevette a készülő bajt, így sikerről idejében kihozni az apróságot a láncra tartott kutya közeléből.

Szerencsére csak könnyebb sérüléseket szenvedett. A rendőrség a szülők ellen kiskorú gondatlan veszélyeztetése miatt eljárást indított.

\*

Ami mielőtt bárki is a kutyát „vádolná” rosszindulattal és agresszivitással, az eljárásból ki kell emelni azt a rendőri megállapítást, amely szerint a szerencsétlen állat kifejezetten rosszul volt tartva. Állandóan láncra, te-le sebekkel. Erősen sebes volt a mellkasa és a háta. Ebben az állapotában talán nem is csoda, hogy ingerült és szeretné, ha békén hagynák. Persze ezt egy két éves gyermek nem érti meg, de a szülei igen. Mert őket terheli a felelősség a történetért. Egyrészt, mert nem figyeltek a gyerekre, másrészt, mert rosszul tartották az állatot. Persze ennek a bizonyos rosszul tartásnak is vannak fokozatai, és az is igaz, hogy sajnos nem ők az egyetlenek az országban, akiket kritika érhet ebből a szempontból.

Csak végig kell menni egy város kertesházak negyedében vagy egy vidéki faluban, és meglehetősen rossz tapasztalatokat szerezhetsz az ember. A kutyák nagy része ma Magyarországon borzalmas körülmények között tartatik. Esőben, hóban, fagyban,

mínusz 15 fokban ki van kötve egy láncra, és gazdája soha nem veszi le onnan. Háza nincs vagy pedig a jobbik esetben odacsapnak neki egy használt kétszáz literes vashordót, hogy abba húzódjon be az időjárás viszonyosságai elől. Minden élme a vízben áztatott kenyér.

„Jó annak a dögnök így is! – mondogatja dühösen a gazdája. – Minek ugat annyit!”

Nem tudni, miért gyűlöli így a saját kutyáját. Pedig az állat keményen dolgozik érte, a maga módján. Jelez, elriasztja a betörőt és képes lenne akár az életét is adni a gazdájáért. Éppen azért is emberért, aki ilyen szenvedésre kárhoztatja őt.

De hát milyen ember is az, aki nem tudja átérzeni egy rábizott élőlény sorsát? Akinek elképzelése sincs arról, milyen borzalmas dolog egy karhosszúságú láncra reszketni a dühöngő, fagyos szélben? Vagy ha igen, akkor sem érdekli! Az ilyen ember ne tartson kutyát, se más állatot. De ne legyen gyereke sem! Mert aki az állattal rosszul bánik, az rosszul bánik az emberrel is. Mert egyszerűen nincs szíve.

\*

Itt volna az ideje, hogy az állatvédelmi hatóságok végre lépjenek ebben az ügyben. Ne csak a kirívó esetekkel foglalkozzanak, ne csak a bulvár újságröcskék után szaladjanak, hanem végre lássanak neki a módszeres állatvédelmi ellenőrzéseknek! Mert egy ország kulturáltsága lemérhető azon, hogyan bánik az állatokkal. Hogy akar Magyarországon igazán európai állam lenni, ha az egyik legalapvetőbb dolognak sem képes megfelelni? A humánus, szenvedésmentes állattartásnak.

F. A.

## Az erősebb nem

A nők tovább élnek, mint a férfiak: a fejlett ipari országokban öt-hat év a különbség, a szegény világban valamivel kevesebb a magas gyermekhalandóság miatt. A férfiak számára ez nem öröndetes, de tény. Az okát évszázadok óta keresik, született is néhány magyarázat:

● A férfiak egy része tényleg nehezebb fizikai munkát végez, mint a nők, de az utóbbi száz évben ez egyre kevésbé igaz: az aktakukacok és az íróasztalnál dolgozók általában sokkal kevesebb erőt fejtenek ki, mint a nők a háztartásban. A „harmadik világban” pedig soha nem volt igaz.

● A férfiakat állítólag sokkal nagyobb stressz nyomja a munkahelyen, mint a nőket otthon. Manapság azonban a nők is dolgoznak, de a háztartási pénz beosztása és a gyermeknevelés sem jelent mindig felüldülést.

● Van abban valami, hogy a fizikai munkát végző férfiak a nyugdíjazás után nem tudnak mit kezdeni magukkal, elhíznak és ez gyorsabb elhalálozást jelent. Persze minden nyugdíjazás bizonyos lelki megrázkódást jelent, főleg a férfiaknak. A nők nyugdíjazás után általában otthon is találnak munkát maguknak, amelyet a teremtés koronája tudásához méltatlannak talál.

● Az evolúcióval foglalkozó biológusok valamivel tudományosabb magyarázatot találtak. Szerintük a nagyanyáknak tovább kell élniük, hogy segíthessenek az unokák fölnevelésében, míg az anyuk munkahelyen vagy otthon dolgozik. A férfiak viszont az utódok nevelésével már teljesítették feladatukat, e munkában megviselődtek, de már nincs is szükség rájuk. Lehet, hogy ez tudományos, de nem segít a férfiaknak tovább élni, és az orvosoknak sem a hosszabb élet segítésében.

A liverpooli John Moores Egyetem tudósai több éves munka alapján, a napokban közzétett tanulmányukban nagy lépést tettek az okok felderítésében. 250 férfit és nő vizsgáltak két éven át, és megállapították, hogy a 70 éves férfiak szíve hetven éves volt, a 70 éves nőké a húszévesekére hasonlított. A futópádon terhelve vizsgálták a vér mozgását, a vérnyomást, a kamrák működését és a szívizomfalak vastagságát. Kiderült, hogy a férfiak 20 és 70 év között elvesztik a szívizom összehúzó sejtjeinek egyharmadát, a nők pedig nem. Ezek a sejtek határozzák meg a szív működés erejét.

Ami múlt nem ismert: miért nem csökken a női szívek összehúzó sejtjeinek száma? Először arra gondoltak, hogy a női szexhormon, az ösztrogén védi ezeket a sejteket, de a menopausa után sem csökken a számuk. A magyarázat kutatása tovább folyik, de a vizsgálatok során, mintegy melléktermékként a férfiak számára reményt keltő felismerések is születtek. Kiderült, hogy a sportoló 70 éves férfiak szíve olyan, mint a 20 éves nem sportoló ifjaké, és a bármikor – idős korban is – elkezdett, értelmesen, fokozatosan intenzív testmozgás leállítja az izomsejtek pusztulását. Nos fiúk, férfiak és öregek: ha tovább akarunk élni, akkor sportolni, mozogni kell!

P. L.

## Szentmihályteleken is tönkretették a mezőgazdaságot

Szegedről Röske felé haladva a Szabadkai útról Kecskéstelep utáni elágazásnál balra kell kanyarodni, s öt perces autózásnyira található Szentmihálytelek. Az 1800-as évek elején Alsóváros és Röske mellett Szentmihálytelek lett a paprikatermesztés központja. A település további sorsáról Giday Kálmán Szentmihálytelek története című tanulmányában ezt írta: „Szentmihályteleket egy nyúlógát megmentette az 1879. évi nagy árvíz, úgyhogy olyan terv is felmerült, hogy Szegedet telepitésük át ide. Számos szegedi kisparszt az árvíz után tönkremenne nem költözött vissza Alsóvárosra, hanem Szentmihályteleken telepedett meg.” A tanulmány így folytatódik: „1973-ban Szentmihálytelek Szeged része lett. A falu összeépült a várossal. Szentmihálytelek a szegedi településfejlesztési tervben úgy szerepel, mint a város üdülőterülete. A szegedi tervben szerepel emeletes családi házak, társasházak részére új parcellázás.” Felkerestük az ott lakókat, arra kérve őket, hogy mondják el a terv megvalósításával kapcsolatos véleményüket, s beszéljenek a szentmihályteleki mindennapjaikról.

A Holt-Tisza és a Maty-ér közötti települést hosszú főútvonal választja ketté, melyből apró, keskeny közök nyílnak, s ezek inkább zsákutcák, hiszen a végük általában egy lakóház. A Hűvös közben lakik feleségével a 68 éves Koszó Imre nyugdíjas, akinek nagyszülei, szülei is itt éltek.

– Tösgyökereken szentmihálytelekiként mivel foglalkozott?

– 1964-ben leszereltem, aztán a Szegedi Kábelgyárban kezdtem el dolgozni mint karbantartó esztergályos. Néhány év múlva itthon az Új Élet Tsz gépcsoportjához kerültem. De vonzott a mezőgazdaság, s részesművelőként paprikát termesztettem. Kaptam egy hold háztájit, a feleségem besegített. Mindenünk megvolt, ami kellett. Sajnos, 1990-ben a szövetkezet megszűnt. A mezőgazdaság olyan helyzetbe került, hogy a ráfordítást nem tudja visszakapni. Annak idején a térszében zöldséget, fűszerpaprikát szárítottunk, most pedig ott áll a gépsor kihasználatlanul. Van tizenegy hektár földem, takarmánybúzá, árpát, kukoricát termeszték, s felettem az állatokkal. Húsz-huszonöt sertést hizlalok. A Picknek viszem, de a szerződés bizonytalanul vált, a vágást megszüntették, vontatott az értékesítés, úgyhogy minden ingadozik, pedig azelőtt naprakészen vártak bennünket. Ennek ellenére továbbra is hizlalok, mert a földemet nem akarom eladni.

– Hogyan művel?

– Nehezen. Gépeket kell kölcsönözni. Egy hold föld gépi megművelése, a szántás, műtrágyázás, permetezés, sorművelés, betakarítás, a gabona kiszélezés, vagyis árpánál és búzánál a tisztítás, kukoricánál a szárítás hatvan ezer forintba kerül. Alig bírjuk, mert 33 ezer forint nyugdíjat kapok, a feleségem 27 ezret. És a háromszobás házunkat is fent kell tartani, ami sokba kerül. Több mint negyed századdal azelőtt, a hetvenes évek végét fogadtunk egy mestert, segítettünk neki, s fölépítettük az otthonunkat. A szövetkezeti pénzből, a földlából, a házlából futotta.

– Leginkább mire lenne szükség a faluban?

– Akik növénytermesztéssel foglalkoznak, azoknak szükségük lenne átvevő, értékesítő szövetkezetre, hogy el tudják adni a termékeiket. Ez nagyon hiányzik. Betonutak is kellenének, mert dagasztjuk a sarat. Tavaly kezdtek el a szennyvízcsatornázást. A megállapodás szerint ha elkészül, az utakra szilárd burkolatot raknak. Nem tudjuk, hogy megtartják-e az ígéretüket.

– Ígértek üdülőterületet, emeletes családi házaknak új parcellázást. Mi lett belőle?

– Az elmúlt másfél évtizedben volt új osztás, a falu szélén lakásnegyed alakítottak, sokan kijöttek Szegedről lakni, főként fiatalok, hogy a várostól szabaduljanak. Szaporodott a lakosság, most háromezernél többen vagyunk Szentmihályteleken. Korábban a falunak voltak szérűkertjei, ahol takarmányt tároltak az állatoknak. Ezeket felosztották, pontosabban az önkormányzat értékesítette üdülők építésére. A Maty-ér mentén és a Holt-Tisza mellett a helybeliek, de főként a szegediek hétfégi portákat alakítottak ki.

A 39 éves Tóth Zoltán feleségével és a két gyerekükkel tizenhat éve él Szentmihályteleken.

– Honnan jöttek?

– A szomszédos Kecskéstelepről, ahol édesanyámnál laktunk, aztán Szentmihályteleken egy romházba költöztünk és saját kezünkkel feljuttottuk. Eladtuk, mert kicsi volt, s itt a belterületen vettük azt a négyosztos házat. Nem akartunk szegedi panelba menni, ezt nehezen, de kifizettük.

– Mit csinál ebben a műhelyben, ahol beszélgetünk?

– Hobbizok. Istálló volt, átalakítottam, berendeztem kovácsműhelynek, mert ez a szakmám, de ebből megélni nem lehet. A környéken egyetlen ló sincs, nem kell patkolni. Úgyhogy régi parasztkocsikat csinálók a fiamnak. Két éve egy fiakért készítettem.

– Miből élnek?

– Mezőgazdasági bérmunkát végzek, vagyis 1987 óta szolgáltatók. Aki megrendeli, bevetem a földjét, learatom a gabonáját. Feleségem a szegedi szemklinikán ápolónő, naponta bejár, de szeretünk itt élni, beszélések az emberek, és látszik, érződik, hogy fontosnak tartják az összetartozást.

– Ezenkívül mi az, aminek örülnek, s min kellene javítani?

– Nemrég adták át a szomszédunkban levő abc-t, ahol mindent meg lehet kapni. Az orvosi rendelőt is felújították, a körzeti doktorral mindenki elégedett. Probléma viszont, hogy Szentmihálytelek és Szeged között nagyon nehéz közlekedni, mert kátyús az út. Mielőbb fel kellene újítani.

Sapkáját annyira lehúzta, hogy a belterület egyik háza előtt havat lapátoló emberről első benyomásra nem tudtam eldönteni, nőt vagy férfit szólított meg. Hangjából kiderült, hogy az előbbi nembéliek váltok szót, nevezetesen Hiska Erzsébet nyugdíjossal, aki a kétszobás háza előtti járdát tisztította.

– Ha most nem takarítom el, éjszaka odafagy a hó és lehetetlen lesz tőle megszabadulni. Mert macacs ez is, mint mostanában minden körülöttünk. Nem úgy mennek a dolgok, ahogy szeretnénk.

– Mit kifogásol?

– Sokáig sorolhatnám. Azelőtt az Új Élet Tsz szárítójában dolgoztam, jó pénzt adtak. Aztán a szövetkezet megszűnt. Ez nagyon fáj nekem, mert hetven évesen is eljárnék oda. Egyedül vagyok, ráérek. Hat éve meghalt a férjem, két gyermekem Szegedről néha kijár, de el vannak foglalva a munkájukkal. Nincs akivel beszélgessek. Dolgozom a ház mögötti kertben, aztán hetente egyszer-kétszer főzök. A 35 ezer forintos nyugdíjamat be kell osztani, paraszti ételekre futja, krumplira, kis tarhonyára. Nem nagyon mozdulok ki itthonról, hús nem kell, nincs is rá pénzem. Azelőtt télen, karácsony előtt mindig vágtunk disznót, sokszor kettőt is, mert bírtuk a hizlalást. Tyúkot, kacsát, libát is tartottunk. Megszűnt számunkra a jó világ. Nem is szeretek itthonról elmenni.

– Miért?

– Nagyon gödrösek az utak, életveszélyes közlekedni. Eltörök a kezem, lábam, hiába van itt jó orvos, bevinnének Szegedre. Szentmihálytelekre vagyok szokva. Itthon tévét nézek, újságot olvasok akkor is, ha sok mindennel nem értek egyet.

Tarnai

## Februári teendők a házikertben



Bár téli hónapról van szó, mégis azt javaslom, hogy a kerti munkák végzése során próbáljunk meg eleget tenni annak a népi mondásnak, hogy „Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra, sőt ha módodban áll, a holnapit is hozd előre”. Az erre irányuló tevékenység még mindig igazolódott. Ugyanis a korai vetések a talaj nedvességével kikélnak. A mákot például legjobb az olvadó óra vetni. De a petrezselyem, a sárgarépa, a pasztinák és a hó vége felé a retek is biztosan és egyenletesen kikél, mint akár egy héttel is később. A velőborsó fajtákat pedig március első felében vessük el, mert azok nem annyira fagyűrők és kissé melegebb talajt igényelnek. A hónap elején vessük el a fűtetlen fólia alá szánt paprika, paradicsom, korai karalábé és káposztafélék vetőmagjait is. Egyéb berendezés hiján erre a célra jól megfelel a rendeltetés szerű használatból kivont hűtőszekrény is, amelynek a mélyhűtőjében, megfelelő hőmérsékletállítás esetén igen rövid idő alatt kicsirázunk a magvak. Ennek elérése érdekében naponkénti rendszerességgel, reggel és este helyezzük be alulra a for-

róvizet flakonokba s azokra regyünk rá a lehetőleg fából készített csirázatóládát. Amikor pedig a csirázóvíz megjelentek, a mélyhűtő ajtaját cseréljük ki fóliára vagy üvegezettre, a szükséges fény biztosítása végett. A hőmérsékletet ezt követően pár fokkal csökkenteni szükséges. Amennyiben módunkban áll villanyégőt alkalmazni, úgy a hőmérséklettel együtt a fényt is biztosítani tudjuk a nappali órákban. Éjjelre pedig megint csak melegvizet flakonokkal biztosítsuk a 20 fok közeli hőmérsékletet. Két lombleveles fejlettségben lévő növényeket már ne neveljünk ilyen körülmények között sem, azokat ültessük át teljes poharukba vagy cserepekbe, s valamilyen réztartalmú permetező szerrel permetezzük is meg, a különféle kórokozók ellen. A permetezésüket két hetenként ismételjük meg, ugyancsak réztartalmú szerek valamelyikével. A szükséges fény biztosítása céljából úgy kell szétrakni a palántákat, hogy azok levelei ne fedjék, ne árnyékolják egymást. Helyük esetén ugyancsak melegvizet flakonokkal kialakítható melegágyi láda, amelyet üveggel vagy pedig dupla fóliával fedhetünk.

Cs. Nagy László

(Általában véve azt hiszem, hogy a hasonló, kisebb-nagyobb trükkök bocsánatos bűnnek számítanak a zeneszerzők világában. Én csak egyetlen botrányról járok esetről hallottam: egy román komponista a fasiszta „Vasgárda” indulóját eladta Albániába az állam új nemzeti himnuszának, szélhámosságára csak akkor derült fény, mikor egy albán–román futballmeccs előtt ezt kezdte el játszani a zenekar.)

A Petőfi Színház Ungvári Tamást adta mellém dramaturgnak. Őt még a „Csillag” folyóirat szerkesztőségéből ismertem. Őszintén tiszteltem magas szintű lexikális ismeretért, de most egész közös munkánk során egyetlen ötletet sem tudott hozzáadni a darabhoz. Legfeljebb néhány hírlejtésben felszedett színházi szakkifejezést hangoztatott, például egy bizonyosfajta parókát „deklí”-nek nevezett, inkább csak nehezen értelmezhető elvi kijelentéseket tett, amelyeket sohasem lehetett a gyakorlat nyelvére lefordítani.

Megkockáztatom azt a kijelentést, hogy a színházaknál nincs is szükség az alkotás folyamatában részt vevő dramaturgra – legfeljebb az írőkkel tarthat kapcsolatot, a világ drámatermését szemlélheti. A darabot az író írja, a rendező valósítja meg, köztes szereplőnek nem adatik hely. Ezt maguk a szakma művelői is érzik, akikben valódi tehetség rejlik, előbb-utóbb továbblépnek, írásral vagy rendezéssel próbálkoznak.

Pályám során jó néhány színházzal kerültem kapcsolatba, de a szó mesterségbeli értelmében vett dramaturggal csak egyvel találkoztam: Fényes Szabolccsal. A komponista magas fokú zenéi felkészültsége mellett a drámai kompozíció törvényeit is kiválóan ismerte. Én állandó és azonnali hatásra törekedve mindig is hajlottam rá, hogy egy-egy kínálózó poén kedvéért megszakítsam vagy másfelé tereljem a cselekményt. A vonalvezetésem ennek következtében az úton ballagó számár vonulására emlékeztetett, aki hol a jobb-, hol a baloldalra tér le egy ízletes kórót legegelen. Fényes Szabolcs a bohózat szövegében is felismerte ezt a hajlamomat, és azt magyarázta nekem: soha nem szabad engedniük, hogy a fellépő ötletek megváltoztassák a főcsapás irányát.

– Előbb az oszlopokat kell fellátni! – mondta, vagyis az alapvető fordulatokat, a karaktereket határozzuk meg, ha ezek az „oszlopok” már szilárdan tartják a darab szerkezetét, a poénok maguktól jönnek majd.

Romhányi is sokat segített, átkötéseket javasolt, amelyek lehetővé teszik, hogy a szereplőknek legyen ürügyük „dalra fakadni”. Pontosan érezte, hol csökkön a cselekmény feszültsége és a vígjátéki trükkök nagymestereként számtalanszor ajánlott megoldásokat.

Hetenként tartottunk ilyen megbeszéléseket, utána beültem a Hungária Kávéházba és nekiesem a darabnak. Újra és újra lemásoltam kézzel a hetven-nyolcvan oldalnyi szöveget, menet közben beépítve társszerzőim tanácsait. Soha nem elégedtem meg azzal, hogy csak a megjelölt hibákat javítsam ki, éreztem, hogy mindig is korábban rontottam el valamit, a megjelenés helyén csak nyilvánvalóvá vált a melléfogás. A következő héten esedékes találkozóra mindig egy erősen átdolgozott változattal jelentem meg, ez ötször-hatszor is megismétlődött, partnereim barátságosan méltatták a munkatempómat.

Később, őszinte sajnálatomra, konfliktusba keveredtem Fényes Szabolccsal. A végleges szerződés megkötésekor meg kellett állapodnunk, hogy oszjtjuk fel magunk között a jogdíjat. A bevételből 12 százalék járt a szerzőknek: ebből én hatot kaptam, Fényes Szabolcs négyet, Romhányi pedig kettőt – ez az arány nagyjából megfelelt a kialakult szokásoknak.

A békés természetű Romhányi minden ellenvetés nélkül elfogadta ezt a kvótát, de Fényes Szabolcs nem akart beleegyezni, azt szerette volna, ha ő is, én is öt-öt százalékot kapunk. Mivel végzetesen nagy öszezgek nem forogtak kockán, azt hiszem, hogy Fényes Szabolcsot nem az anyagi mohóság vezette, hanem inkább presztízs szempontok, rangján alulinak tekintette, hogy egy fiatal szerző többet kapjon nála. Attól is tartottam, hogy az esetnek híre megy és az itteni példa nyomán máshol is kedvezőtlen feltételeket szabnak neki. Én úgy gondoltam, hogy „az üzletet én hoztam”, vagyis Fényes Szabolcs és Romhányi csak az én ötletem és előzetes munkám nyomán léphetett be a darabba, ezért nekem nagyobb rész jár, mint nekik. A békesség kedvéért mégis kész lettem volna engedni, mikor a zeneszerző a következő kijelentést engedte meg magának:

– Én zsebből kifizetem neked a különbséget!

Ebből a megjegyzésből fölünyeskedést, majd-nemhogy lenézést véltem kihallani, ezért elnyomtam magamban a megegyezési szándékot és ragaszkodtam a hat százalékhoz, sikerült is elérnem. Ezután a zeneszerzővel való kapcsolatunk csak a munkával kapcsolatos megbeszélésekre korlátozódott.



Moldova György

## Az utolsó töltény<sup>2</sup>

– HARMADIK KÖTET –

### ÖNÉLETRAJZI TÖREDÉKEK

#### Kizárólagosan A Szabadságban

Az „öreg színházi rókák” akkor szoktak késznek tekinteni egy darabot, ha a szövegekönvett kemény fedőlapokba kötik bele – ez hamarosan megtörtént, megkezdődhetett a színészek kiválasztása. Jeromos szerepére Kazal Lászlót hívták meg vendégnek, én magam is örültem a népszerű komikus érkezésének, azt hittem, az ő személye egymagában garantálja a sikert. Nem értettem hozzá, nem mértem fel, hogy Kazal a maga hatásos, de külsődleges eszközeivel csak öt-tíz perces jelenetekben vagy magánszámokban érzi otthon magát. Egy háromfelvonásos mű főszerepét képtelen a vállára venni. Ilyen természetű feladatot épp oly tévedés volt rábíznai, mint egy rövidtávú futó maratoni versenyen elindítani. Szerepépítési módszereire jellemző volt, hogy a próbákon papírral-ceruzával járkált és szövegeket próbált beépíteni a szövegébe. Így például, ha valakit Csepentőnek hívtak, rögtön megkérdezte, hogy a társát hívhatja-e Csurgatónak.

Anyám megőrizte az egykori műsorfüzeteket is, ebből silabizálom ki a többi színész nevét. A női főszerepet Galambos Erzsébet játszotta, a próbák során megpróbáltam elmondani neki, hogy milyennek képzelem a hősnő figuráját, de ő kurtán-furcsán lezárta a diskurzust:

– Nyugodtan rá bízhatja, meg tudom csinálni!

Ezután már én sem erőltettem a párbeszédet.

Itt találkoztam először későbbi barátommal, Agárdi Gáborral, akit korunk egyik legizgalmasabb komédiásának tartottam és tartok ma is – félreértessem, ez essék, ezt dicséretnek szánom. Hamar ráéreztem a stílusára, megismertem kifejezőeszközeit, kitaláltam, milyen szerkezetű mondatok illeszkednek a szájába. Kapcsolatunk évtizedekkel túlélte a „Légy szíves, Jeromos!”-t, később kisebb-nagyobb szerepek sokaságát írtam egyenesen az ő figurájára szabva. A rendszerváltozásnak kellett jönnie ahhoz, hogy a barátságunk megszakadjon.

A darabot az azóta elhunyt Seregi László rendezte – nem tévesztendő össze az azonos nevű kiváló koreográfussal. A nyári szünettel megszakított részpróbák után szeptember közepén került sor az első házi főpróbára. Még tartott a „vénszónyok nyarának” melege, az igazgató és a színház többi vezetője rövid újjá ingben, mosolygós arccal ült be a nézőtérre. Én feszült hangulatban senkivel sem kívántam beszélgetni, valahol a hátsó sorokban foglaltam helyet.

Már az első öt perc után úgy éreztem, ez a darab meg kell, hogy bukjon. Nem hiszem, hogy valaha is írtak már hangulatosabb vígjátéki bevezetést, mint én a „Légy szíves, Jeromos!”-hoz. Őt-hat várandós lányanya vonult be a színre pizzaszámban, nagy kitömött pocakkal, öntudatos csárdásléptekkel és elénekelték a zabigyerekek indulóját, szolt pedig ez a következőképpen:

„A pelenka patyolatra kimosva a kelengye egyengetve csinosra Jöhet az újszülött a világra Ha a kilenc hónapot már kívárta. Hej tej, anyatej! Bolond, kinek apa kell!”

Közben, szintén csárdás ütemben, felvonulnak az ápolónők is:

„Öntudatos csecsemő nem igényes viszonya a daduskához szívélyes. Fittyet hány az általános szabályra Büszke rá, hogy hajadon a mamája. Hej tej, anyatej! Bolond, kinek apa kell!”

Majd egy magnótrükkkel maguk a csecsemők is megszólalnak:

„Pólya-pólya bilike, becsinálni illik-e? Mi picike kisdedek, tudjuk már az illetet, Mégsem szoktuk még a bilét kéri Mert mi még, sajnos, nem tudunk beszélni!”

A fogamat csikorgattam, de beláttam, hogy a felelősséget nem háríthatom a dalszövegeket író Romhányira, mert én teremtettem meg azt a szituációt, melyet ő csak megverselt. A teljes igazsághoz hozzátartozik, hogy a dalszövegek ízléstelességével az általam írott dialógusok is felvetették a versenyt. Hadd idézzek fel mutatóban egy gyöngyszemet, amelyben Jeromos egy újonnan jelentkező igen csúnya terhes nővel beszélget – hallatlanul szellemes kontrasztként a Szép Ilonka nevet adtam neki:

„Jeromos: Gyermekeinek apja, illetve valószínű apja? Szép Ilonka: Aztat nem mondom meg.

Jeromos: Miért nem?

Szép Ilonka: Mert nem ő tehet róla, felcsaltam a lakásomra és magam fölé tepertem.

Jeromos: Egész nyugodtan megmondhatja, nem lesz semmi baja az illetőnek.

Szép Ilonka: Akkor megmondom: Bánó Imre.

Jeromos: Lakhelye?

Szép Ilonka: Ajtósi Dürer sor 4, Vakok Intézete.

Jeromos: (felháborodottan) És még van képe az újságoknak azt írni, hogy nálunk vigyáznak a vakokra?!”

Hallgatva a saját szövegemet, kivettem a halálos veríték. Most szembesültem azzal, hogy az orromnál fogva vezettem önmagamot, ugyanabba a csapdába estem bele, mint amit a filmgyári bedolgozó munka jelentett néhány évvel korábban. Igazi mondanivaló nélkül, pusztán a remélt sikerre sandítva, hiába dolgoztam egy munkaállat szorgalmával és kitartásával, megint egy kommersz elmeszülemény került ki a kezemből – gyakorlatlanul a miatt még az átlagosnál is alacsonyabb színvonalon.

Ültőhelyemből néha a színház vezetői felé néztem, a kezdeti nevetgelések után hamar elkomorodtak, de a szünetben az igazgató biztatóan veregette meg a vállamat:

– Ne idegeskedj! Ismered a babonát: rossz főpróba – jó előadás!

Ez kissé megvigasztalt, egyébként is úgy éreztem, hogy a második rész íróilag jobban sikerült. Márpedig ez a döntő – szokták mondani –, hogy a néző végül is jó benyomásokkal lépjen ki az utcára és ismerősei körében dicsérje a darabot. Aztán már a rész kezdetén letargiába estem, a leendő anyák a következő bölcsődalt tanulják – ígérem, ez lesz az utolsó idézet:

„Aludj, kedves, aludj máris Álmod legyen szociális Istápoljon puha pólya Hazánk lelkes csecszopója. Aluszik a cucli, cumi, Csörgő-börgő, gumibugyi A pelenka horkol Szunnyadj te is, tente-tente Nőjj ki közben éjjelente A kis dedó sorból...”

Alig tértem magamhoz ebből a sokkból, mikor egy újabb megrázkódtatás következett. Az intézetbe ellátogató svéd vendéget hívatlanul betolakodó csábítónak nézik, el akarják fogni, áttekinthetetlen kergetőzés robban ki – harsogó trombitaszó mellett. Egy süketnéma fiú – a kiváló Harkányi Endre játszotta – is beszállt a hajtóvadászatba. Harkányi a kelléktárban talált egy ósrégi tűzoltósíksot, melynek a tetejére egy telefon volt szerelve, ezt rakta fel a fejére, futás közben időnként lekapta a kagylót és süketnéma léte re igatott hangú beszélgetéseket folytatott egy ismeretlen partnerrel.

Leszegtem az állam, hogy ne is lássak semmit, csak a befejező jelenetnél emeltem fel újra a tekintetemet. Egy öregember jön be a színpadra, kiderül, hogy ő az apja annak a lánynak, akit Jeromos még fiatal korában elcsábított, és főhősöm is megkapja a maga megérdemelt pofonját.

Az aggastyán szerepét egy fiatal, de már erősen kopaszodó, olajos tekintetű segédszínészre, Sándor Györgyre, a későbbi országos hírvé vált „humoralistára” osztották ki. Ő kevesellte a rá jutó néhány perces és kevéssé hatásos színpadi jelenlétét, minden eszközzel megpróbálta feldúsítani. Az egyik próbán jelentkezett Seregi Lászlónál, a rendezőnél, s közölte, hogy kitalált egy „geg”-et, és engedélyt kért a bemutatására. Az ötlet abból állt, hogy egy katonaládát hozott magával és arra állt fel, mikor megpofozta a nála jóval magasabb Jeromos-Kazal Lászlót. A rendező nyers szavakkal utasította vissza ezt a sziporkát:

– Nem magáról szól a darab! Ne mutogassa magát!

Sándor most a főpróbára is megpróbálta becsempészni a katonaládát, de az ügyelő elvette tőle. (Sándor György elkeseredett a kudarc miatt, később más színházakhoz kerülve sem tudott kibontakozni. Néha találkoztam vele a Hungária Kávéház galériájában, magányosan, nyomott hangulatban üldögélt félhomályos asztala mellett. Bár csak felületesen ismertük egymást, nekem is panaszkodott. Beletúrt ritkuló, göndör hajába:

Nézd meg, milyen ócska, vacak haj ez, minde nem elkopik. Persze hogy senki sem figyel fel rám, pedig az egész szakmában én értek a legjobban ahhoz, hogyan kell kapcsolatot teremteni az emberekkel és provokálni őket.

Feszült tekintettel körülnéztem, miképp bizonyíthatná be nekem ezt a képességét. Emil, a homoszexuális törzsvendég jött éppen végig a galérián, egy kis kofferban régi sakk-könyveket áruolt.

– Figyelj! – mondta Sándor és készenléte helyezte magát, mikor Emil odaért az asztalhoz, megszólította:

– Hogy vagy Emil?

– Hát, köszönöm, jól – motyogta nem tudván mire vélni az érdeklődést.

– Nem megyünk el a fürdőbe, csak így kettesben? – a színész rám kacsintott, mintegy elismerést várva, hogy milyen fölünyesen kezeli a helyzetet, de engem nyomasztott a szituáció, felkeltem az asztaltól.

Sándor később úgy döntött, hogy színházi szerepek helyett inkább önálló előadóestekkel próbálkozik. Az Egyetemi Színpadon kezdte egy-egy magánszámmal, szövegekbe rejtett filozófalgatásaival, hamarosan a minden újra és könnyen emészthetőre fogékony fiatalok kedvévé vált. Biztos talajt érezve a talpa alatt mintegy elégtételt véve a korábbi sikertelen évekkért magabiztos, sőt, fölünyeskedő stílust vett fel.

Egyszer, együtt utazva a Győr felé tartó gyorsvonaton, engem is kioktatott a szakmai és anyagi sikerek elérésének titkairól. Terepszínű, áhítatos arcot öltve figyeltem, közben nagyapám egyik régi mondása járt az eszemben:

– Amit te most tanulsz, azt én már rég elfelejtettem!

Az nem lepott meg különösebben, hogy Sándor a zsidó vallásról áttért a katolikusra, azt pedig már természetesnek találtam, hogy a jobboldali eszmék szócsovévé vált. A katolikusok és a jobboldaliak annyit nyertek vele, amennyit a zsidók és a baloldaliak vesztek – valahol a nulla körüli tartományban kell kereskednünk –, a konvertálásának egyetlen hozadéka volt: alkalmat adott Déri Jánosnak, hogy egy klasszikus poénná vált kérdést intézhessen hozzá: – Mondd, nem félsz attól, hogy amikor még hazafelé, belelövöd magadat a Dunába?

(Az viszont már nem Sándor Györgyre, hanem a magyar sajtó mostani világára jellemző, hogy elfelettatásai egyszerre jelennek meg a szélső-jobboldali Magyar Nemzetben és a liberális Hócipőben.)

A „Légy szíves, Jeromos!” főpróbája után özszeült a színházi vésztanács. Katona Ferenc, az igazgató úgy döntött, hogy a siker érdekében harsányabb eszközökhöz kell nyúlni: szőljon erősebben és „dögösebben” a zene, egyik-másik szereplő ragasszon tökig érő szakállt és néha botoljon meg benne. Romhányi is felvetett néhány ötletet, de ezeket jórészt visszautasítottam, mert operettből kölcsönzött sablonnak találtam, ezzel őt is sikerült magamra haragítanom.

Így jött el a premier, 1962 szeptemberének vége felé. A bemutató alig-alig kapott hírvérést, sem az újságok, sem a rádió nem foglalkozott vele. Egy magamfajta, félig ismeretlen, akkor még az első könyvének megjelenésére váró író nem számított húzó névnek, a sértődött Fényes Szabolcs pedig nem „dobta” be magát a darab érdekében.

Este fél hét tájban a szemközti Operett Színház előtt már tömegesen gyülekeztek a nézők, a Petőfi-be viszont csak gyéren jöttek. Apám fogadkozott, hogy átmegey és a rivális színház látogatóit átkergeti a mi oldalunkra. A nyitány felhangzásakor is bőven akadtak még üres székek.

Mindannyiunk kellemes meglepetésére az előadás tisztes sikert aratott. Ez okokat meg sem próbálom kibogozni, csak feltételezem, hogy az embereknek mindig van kedvük nevetni, különösen ha pénz adtak érte és nem szokták megváltoztatni, hogy mit raknak eléjük. Lehet, hogy Fényes Szabolcs zenéje fedte el a jótékonyan a szöveg gyengeségeit, vagy Agárdi, Galambos Erzsébet, Holl István és a többi színész tett ki magáért.

A kritika vegyes érzelmekkel fogadta a „Légy szíves, Jeromos!”-t, az értékelésekből csak egy mondatra emlékszem: „ez az első magyar szocialista musical comedy” – máig sem tudom, hogy az írója ezt bóknak vagy elmarasztalásnak szánta.

A darab beindult, néha már a „Minden jegy elkelt” táblát is kirakták a pénztárnál, aztán a harmadik előadás táján beütött a krach. Leszakt a plafon és ez nem képletesen értendő, hanem valószínűleg, akkora vakolatdarabok hulltak le, hogy egy százas szöveget beleverték volna a padlóba. A balesetet sokan úgy magyarázták, hogy valaki állítólag kijelentette: „ez a Légy szíves, Jeromos! tulajdonképpen egy jó darab – és egy ekkora hazugságtól rögtön leszakadt a mennyezet.

(Folytatjuk)



Illyés Gyulával  
Csillebércen,  
1931-ben

## Száz éve született

József Attila

„A ferencvárosi mosonó fia immáron  
a világirodalom óriása.  
Születésnapja – április tizenegyedike –  
évtizedek óta a magyar líra ünnepének számít.”

### „... gondja kél a gondolatban”

Kevésbé ismert tény, hogy József Attila nemcsak verseket, hanem tanulmányokat, filozófiai műveket, értekezéseket is írt. Erről beszélgettünk Szegeden Lengyel András irodalomtörténésszel, aki 1980 óta a Móra Ferenc Múzeum munkatársa, a szegedi irodalmi gyűjtemény tartozik hozzá, a relikviákat gondozza. Csaknem tíz évvel ezelőtt a pesti Tekintet könyvek sorozatban Modernitás antinómiái címmel jelent meg József Attiláról könyve, amelyben a költő tanulmányaival foglalkozott. Hamarosan, legkésőbb április elején a Tiszatáj könyvek sorozatban lát napvilágot egy tanulmányfüzére a gondolkodó József Attiláról. A kötet címe a költőtől vett idézet: „... gondja kél a gondolatban” s alcíme: *Az értekező József Attila. A könyv egésze ugyanis a költő munkásságának ezt a részét, vagyis az értekező vonulatát mutatja be.*

– *Mióta foglalkozik József Attila-kutatással, s tulajdonképpen honnan indult el?*  
– Az 1970-es évek elejétől az egyik fő kutatási területem József Attila életművének egésze, amelyben nagyon sok a tisztázatlan kérdés, s ezek homályosak. Több mint száz könyv és körülbelül ötven cikk foglalkozik József Attila életművével és a legkülönbözőbb vonatkozásokkal. A hatalmas irodalom vegyes értékű, kitűnő írások és nagyon gyenge alkotások is szerepelnek közöttük. Meg kell rostálni, s a kutatóknak innen kell kiindulni és továbblépni a mélyebb értelmezés irányába. Ezzel foglalkozom, de rajtam kívül többen hasonló munkát végeznek.  
– *Milyen irányba próbálja továbbvinni a kutatást?*

– Az egyik nagy problémakör, ami kínálta magát: József Attila az 1920-as évek végén, 1928–29-ben egy nagyobb filozófiai művön dolgozott, s ennek egyik ideiglenes címe *A műalkotás metafizikája* volt. Az írás több részét *Tverdota György* tisztázta, de számos kérdés változatlanul nyitva maradt, mert ez egy alapozó jellegű mű, sok mintend integrál magába. Egyébként is a 20-as

évek vége az az időszak, amikor az igazi József Attila megszólal és saját hangjára rátalál, végiggondol egy sor alapvető fontosságú kérdést, amelyek a további életszakaszában mindig jelen lesznek. Az a fontos, hogy a magára találásával együtt ez egy alapozó szakasz. Az egyik nagy téma, amire koncentrálok, az ennek az alapozó időszaknak a vizsgálata.

– *Mi a másik téma?*  
– A pszichoanalitikus orientáció vizsgálata, elemzése. József Attila 1931-ben került analízisbe. Szegeden ismerkedett meg dr. Rapaport Samu orvossal, de a kezelése Pesten kezdődött. Ettől az évtől haláláig végig kezelték különböző orvosok, közöttük a legismertebb volt *Gyömrői Edit*, akihez több verset is írt. József Attila nem egyszerűen páciens volt, hanem egy olyan gondolkodó, aki elsajátította az analízisnek az elméletét és a technikáját is. Kialakított egy sajátos orientációt, amelyet freudomarxizmusnak lehet nevezni, s ennek lényege, hogy a marxi és a freudi elméletet egyesítette, szintézisbe próbálta hozni. Orientációjának számos különböző jellegű dokumentuma van. Egyrésztől megemlíthető

két alapvető szöveg: az úgynevezett Rapaport-levelek és A szabad-ötletek jegyzéke, másrésztől voltaképpen a költő kései verseinek nagy része ide vonható, itt említhető. Az anyagok nagyon nehéz szövegek, a kutatás csak lépésről lépésre halad előre a megértésükben. Írásaim egy részében ezt végzem. Említést érdemel, hogy az analitikus orientáció megjelenik a versekben is. Amikor például az egyik kései költeményében így ír: „tengerben és egekben élek”, voltaképpen *Ferenczi Sándor* nagy magyar pszichoanalitikus egyik elméletét „verseli meg” s ez az úgynevezett thalasszális regresszió.

– *A most megjelenő könyvében még milyen témákkal foglalkozik?*

– Olyanokkal, amelyek közvetlenül politikailag is értelmezhetők, mint az 1933-as úgynevezett *Rátz Kálmán* epizód. A költő válságának, élete egyik mélypontjának az eseménye összefügg az illegális kommunista párttal való szakításával és teljes politikai elbizonytalanodásával. A válságot József Attila érzelmileg és gondolatilag is feldolgozza, s ezt követően írja meg az egyik legnagyobb versét is, az *Eszmélet* című költeményt. Ezután kezdődik az életművének kései nagy szakasza. Másik ehhez hasonló témám *A szocializmus bölcselete* című tanulmányának az elemzése. Írása egyszerre bolszevizmuskritika és a szocializmus igénylése.

– *Melyik József Attila verset tartja legkedvesebbnek, amely szorosan befészkelte sorait szívébe, tudatába?*

– Ez erősen szubjektív dolog. József Attilának annyi nagy és jó verse van, hogy nehéz közülük választani. Mindenesetre számomra igen kedves az egyik 1933 nyarán írt töredéke. Ebben sok alapvető dolgot kimondott. Szerencsés pillanat terméke a vers. Nem tudják, de nagyjából ugyanakkor írta a cím nélküli töredéket, mint az *Ódát*. A patak a Szinva-patak. Ugyanannak a lélektani állapotnak, szituációnak a lecsapódása, mint amelyben az Óda is született, de ez a töredék ars poetica.

Tarnai László

### TÖREDÉK

Ha lelked, logikád,  
mint patak köveken  
csevegve folyik át  
dolgokon egeken –

ver az ér, visz az ár  
eszmélhetsz nagyot:  
nem kell más verse már,  
költő én vagyok!

\*

Kertemben érik a  
leveles dohány.  
A líra: logika;  
de nem tudomány



### „NEM FELEJTÜNK ÉS NEM HAGYJUK ELFELEJTENI!”

#### Budapest felszabadulásának hatvanadik évfordulóján

A Munkáspárt budapesti szervezete 2005. február 13-án, vasárnap 10 órai kezdettel a Szabadság téri Felszabadulási emlékműnél megemlékezik Budapest felszabadulásának hatvanadik évfordulójáról.

Beszédet mond **THÜRMEYER GYULA**,  
a Munkáspárt elnöke.

Minden érdeklődőt tisztelettel várunk!

Kollát Pál

A Munkáspárt budapesti elnöke

OLVASSA, TERJESSZE,  
TÁMOGASSA!

A Szabadság Alapítvány  
számlaszáma:

OTP 11705008-20441997

Kitüntetések,  
papír- és fémpénzek,  
képeslapok, porcelánok  
adásvétele.

Veres érembolt,  
VII. ker. Izabella utca 37.  
Tel.: 322-4799  
H-P: 9–17 óráig.

### VESZTESÉGEINK

**Papp Nándorné**, aki 1946 óta volt a párt tagja, 75 éves korában elhunyt. Temetése 2005. február 11-én, 14 órakor lesz a Mogyosi úti temetőben. Budapest, XIII/10. alapszervezet

**Réthalmi Sándor**, aki 1945 óta volt a párt tagja, 91 éves korában elhunyt. Vár-

palota, belvárosi alapszervezet

**Imre Antal**, aki 1948 óta volt a párt tagja, 76 éves korában elhunyt. Kunszentmártoni szervezet

**Tóth Józsefné**, aki 1947 óta volt a párt tagja, 76 éves korában elhunyt. Kunszentmárton alapszervezet

EMLÉKÜKET KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK

### MEGHÍVÓ



A Munkáspárt elnöksége  
szívesen látja Önt a  
„**Kim Jong Il**  
a szocializmusért, a békéért,  
a KNDK népének jólétéért”  
címmű

### FOTÓKIÁLLÍTÁS

ünnepélyes megnyitását.

*Időpont:* 2005. február 15-én, 15 óra  
*Helyszín:* Munkáspárt központi székháza  
(Budapest VIII. kerület, Baross u. 61.)

A rendezvényen beszédet mond:

**THÜRMEYER GYULA**,  
a Munkáspárt elnöke;  
**KIM GWANG SOP**,

a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság  
rendkívüli és meghatalmazott nagykövete

### Indul a választási pénzgyűjtési akció!

A Központi Bizottság 2005. januári döntése alapján indul a pénzgyűjtési akció a Munkáspárt választási alapjába. Elkészültek a 100, 500, 1000 és 5000 forintos címletű úgynevezett téglajegyek. A megyei elnökök és a fővárosi kerületek elnökei, illetve írásos megbízásukkal az általuk meghatalmazottak átvehetik azokat a Munkáspárt or-

szágos központjának pénztárában Nagy Zoltánnál és Triffné Bodzsár Erzsébetnél. Az átvételt előzetesen a 06 (1) 334-1509/21-es telefonon egyeztetethetik velük. Jövő heti lapszámunkban részletes tájékoztatást adunk az akció szervezéséről, a választási alappal kapcsolatos pénzügyi elszámolás rendjéről.



### A Szabadság

A Munkáspárt központi politikai hetilapja  
Felelős szerkesztő: Szabados Judit  
Szerkesztőség: 1082 Budapest VIII., Baross utca 61.  
Telefon: 313-5420 (közvetlen); 334-1509/22 m. Telefax: 313-5423  
Lapterjesztés: Szigeti Endréné, tel.: 334-1509/23 m.  
A Szabadság e-mail címe: mp400@axelero.hu  
Kiadja: a Progressio Kft., a kiadásért felelős: Vajda János igazgató  
ISSN 0865-5146  
Terjeszti: a Budapesti és a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt.,  
valamint az alternatív lapterjesztők  
Előfizetési díj: egy évre 5520 Ft, fél évre 2760 Ft,  
negyedévre 1380 Ft, egy hónapra 460 Ft  
Előfizethető a hírlapkiadóknál, a Hírlapelőfizetési Irodában  
(Helir 1900),  
a Magyar Posta kerületi hírlapüzletági ügyfélszolgálati irodáin,  
vidéken a postahivatalokban.  
Szedés, tördelés: Progressio Kft.  
Nyomtatás: Apolló Kft. 1165 Budapest, Zsemlekes út 25.  
Felelős vezető: Mózes Ferenc ügyvezető igazgató

A Munkáspárt internetcíme: <http://www.munkaspart.hu>